

**Т. С. Ажажа
Л. В. Леванцэвіч**

**ПАСЛУХАЙЦЕ,
ШТО ЛЮДЗІ КАЖУЦЬ...**

УДК 811.161.3'282
 ББК 81.2Беи-4
 А 34

Рэцэнзент

дацент кафедры беларускай філалогії
 УА “Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна”,
 кандыдат філалагічных навук, дацент Т. А. Кісель

Ажажа, Т. С.

- А 34 Паслухайце, што людзі кажуць... : матэрыялы да рэгіянальнага
 слоўніка Брэстчыны / Т. С. Ажажа, Л. В. Леванцэвіч. – Брэст : БрДУ,
 2019. – 61 с.
 ISBN 978-985-555-975-8.

У выданні пададзены адметныя слова і выразы в. Здзітава Бярозаўскага
 раёна, што дапамагаюць уявіць значнасць і самабытнасць дыялектнай мовы
 Брэсцка-Пінскага Палесся. Матэрыялы слоўніка могуць быць выкарыстаны на
 занятках па беларускай дыялекталогіі, на спецкурсах і спецсемінарах, пры
 напісанні курсавых, дипломных і магістарскіх работ, у школьнім навучанні.

Адресуецца вучням, студэнтам, даследчыкам-лінгвістам, настаўнікам і ўсім
 тым, хто неабыякавы да лёсу роднай мовы.

УДК 811.161.3'282
 ББК 81.2Беи-4

ISBN 978-985-555-975-8

© Ажажа Т. С., Леванцэвіч Л. В., 2019
 © Афармленне. УА «Брэсцкі дзяржаўны
 ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна», 2019

*Кожны народ мае свой геніяльны твор,
і гэты твор – мова.*

Алесь Разанаў

ПРАДМОВА

Кожнаму чалавеку свет адкрываецца праз мову, мову маці. Для тых, хто нарадзіўся і рос у вёсцы Здзітава, гэта жывая народная здзітаўская мова. Мы пазнавалі назвы прадметаў, з’яў, дзеянняў праз слова, пяшчотнае, мяккае, далікатнае, каларытнае, самавітае, гаваркое і сухое, грубае, цвёрдае, як камень. Праз слова мы пазнавалі і суседзяў, аднавяскоўцаў. Гэта былі слова – характарыстыкі людзей, іх дзеянняў і ўчынкаў. Слова нітавала нас з усім родам, з усімі нашымі продкамі, мы чэрпалі з роднай гаворкі ўсё неабходнае слоўнае багацце для выказвання сваіх думак і меркаванняў, пачуццяў і эмоцый. Роднае слова ўваходзіла ва ўсе праявы нашага жыцця, становячыся нашым “пашпартам”, генетычным кодам. Дыялектнае слова жыло ў шматлюднай некалі вёсцы, яно шліфавалася, узбагачалася новымі адценнямі значэння, перадавалася з пакалення ў пакаленне.

У матэрыялах да слоўніка зафіксавана лексіка і фразеалогія гаворкі вёскі Здзітава Бярозаўскага раёна. Выданне ўносіць уклад у распрацоўку пытанняў вывучэння дыялектнай мовы Брэсцка-Пінскага Палесся. Многія слова і ўстойлівія народныя выразы, якія ўключаны ў рэестр слоўніка, уяўляюць сабой дастаткова цікавы і арыгінальны моўны матэрыял, які сведчыць пра самабытнасць жывой народнай мовы Брэстчыны.

Здзітава лічыцца самым старажытным населеным пунктам Бярозаўшчыны. У Іпацьеўскім летапісе ўспамінаецца аб ім пад 1252 г. (аднак першы раз засведчаны запіс пад 1005 г. ва “Устаўной грамаце аб заснаванні Тураўскай епіскапіі”). Паводле археалагічных дадзеных, горад Здзітава існаваў у XI–XIII стст. Ён уваходзіў у спіс 35 гарадоў рускіх зямель, што існавалі на тэрыторыі сучаснай Беларусі да 1300 г.

Старажытны горад Здзітав знаходзіўся на поўначы сучаснага Драгічынскага раёна, на беразе Ясельды, бліз сучаснай вёскі Старамлыны. Прыкладна ў пачатку XIV ст. Здзітав увайшоў у склад Вялікага Княства Літоўскага. Недзе ў гэты перыяд горад спыніў сваё існаванне, але ўзніклі два новыя населенныя пункты з назвай Здзітав. Першы з іх – за сем кіламетраў ад старажытнага горада на рацэ Дарагабуж. Другі – вёска Здзітава Углянскага сельсавета, якая знаходзіцца за 22 кіламетры ад горада

Здзітаў. Відаць, у выніку ваеных дзеянняў кіеўскіх князёў супраць язвягаў горад быў разбураны, а жыхары перасяліся ў іншыя мясцовасці.

На думку Ф. Д. Клімчука, назва горада паходзіць хутчэй за ўсё ад слова “зодчы” (будаўнік), у мове ванаў “задзі” – будаваць. Адсюль Здзітаў – ‘будоўля’. У мове ванаў “Зьд” значыць “каменная сцяна”. Можа, горад быў абнесены каменнай сцяной. Заўважым, што вельмі падобная назва была тады ў сучаснага горада Дзятлава Гродзенскай вобласці – Здзяцел. Прасочваеца сувязь і з назвамі возера Джыдзінне, што за 17 кіламетраў ад Здзітава, і рэчкі Дзітва, што ў Лідскім раёне Гродзенскай вобласці.

Несумненна, дыялектная мова з’яўляеца невычэрпнай крыніцай для папаўнення і ўзбагачэння нашых ведаў пра значэнне слоў літаратурнай мовы, пра гісторыю, пра духоўныя набыткі людзей. Як прызнаюць самі жыхары вёскі, пасляваеннае пакаленне страдаціла шмат чаго ў культурным і духоўным жыцці. Уплыў СМІ, дзяржаўная палітыка, ды і наогул адносіны да духоўнай спадчыны не спрыялі яе захаванню. У наш час мова, традыцыі адраджаюцца. Трэба спяшацца сабраць тое самабытнае, адметнае, спадчыннае, пакуль ёсьць такая мажлівасць. Мова нашай вёскі адносіцца да заходнепалескіх, ці брэсцка-пінскіх гаворак. Але нават калі парашунаць гаворку нашай вёскі з гаворкамі суседніх вёсак Спорава і Хрыса, то адразу заўважаеш адрозненні.

Значная частка змешчанай ў выданні лексікі паступова выходзіць з актыўнага ўжывання і з’яўляеца ў асноўным тыповай для старэйшага пакалення людзей. Матэрыяламі гэтага слоўніка сталі запісы мясцовай гаворкі вёскі Здзітава, зробленыя вучнямі, настаўнікамі, мясцовымі жыхарамі, а таксама выпускнікамі школы, якія прафыгуруюць у іншых мясцінах. Работа па зборы мясцовых слоў і выразаў пачалася ў 2008 г. Матэрыялы да слоўніка збіраліся на працягу дзесяці гадоў. Колькасць інфармантаў складае каля 50 чалавек ад шасці- да 96-гадовага ўзросту.

За дапамогу ў зборы матэрыялу выказываем шчырую падзяку настаўніцы беларускай мовы і літаратуры Аполька Надзеі Васільеўне, выпускнікам школы Курыловіч Ніне Міхайлаўне і Жуковіч Алене Міхайлаўне. Нізкі паклон Данілковіч Алене Сцяпанайне (1923 года нараджэння), якая добра памятае значэнні сёння малаўжывальных і многімі забытых слоў і без кантэксту якой наш ілюстрацыйны матэрыял быў бы не такім інфармацыйным. Падзяка ў падрыхтоўцы матэрыялу і Вікторчык Ніне Сяргееўне, Мелех Святлане Леанідаўне і Сычык Карыне (сёння вучаніца 10 класа).

У даведніку прыняты наступныя ўмоўныя скарачэнні слоў і іх спалучэнняў:

абрад. – абрадавае

аг. – агульны род
адзін. – адзіночна лікавы
асуджс. – асуудальнае
бат. – батанічнае
безасаб. – безасабовы
вет. – ветлівае
выкл. – выклічнік
груб. – грубае
дзеепрым. – дзеепрыметнік
ж. – жаночы род
жарт. – жартаўлівае
заг. – загадны лад
займ. – займеннік
зак. – закончанае трыванне
зборн. – зборны назоўнік
злуч. – злучнік
звеважс. – зневажальнае
іран. – іранічнае
кулін. – кулінарнае
ласк. – ласкальнае
ліч. – лічэбнік
мад. сл. – мадальнае слова
мед. – медыцынскі
мн. – множны лік
н. – ніякі род
неадабр. – неадабральнае
незак. – незакончанае трыванне
памяниш. – памяншальнае
перан. – пераноснае значэнне
прым. – прыметнік
прысл. – прыслоўе
стал. – сталярнае
часц. – часціца
экспр. – экспрэсіўны

ЛЕКСІЧНЫ СЛОЎНІК

А

АЛЬБЫ часц. Абы, толькі, толькі б. *А тобі альбы ныц ны робыты, то ты ѹ рага.*

Б

БÁБА кулін. Бабка. *Бáба тогды найсмачніша, як у пычы добрэ засмáжыца.*

БАДЗЫГÓЙ м. Высокі (звычайна пра тонкага). *Вырос бадзыгой вылыкі до нéба, а дурны як ны трéба.*

БАЛАНДА жс. Пустыя размовы, балбатня. *Гóды тобі баланду травыты, бырысь за роботу!*

БÁЛО прысл. Даўно, раней, калісьці. *Я бáло за дэнь усю кудэлю попраду.*

БÁНКА жс. Высокі бляшаны посуд для адстойвання малака. *Як корóву подóіш, то процідыш молокó у бáнку і спúстыши у колодэзь.*

БАРУБА жс. Тоўстая, непаваротлівая (звычайна пра жанчыну). *Ворушыся хучый, а то як баруба онó шо хóдыши.*

БЗЫКАТЫ незак. Рэзка, з нездавальненнем адказваць на пытанне. *Бéто ныц ны сказáла юй благóго, а вонá зо мнóю говорыты ны хóчэ, шо спытáю, так онó бзыкае.*

БЛЮМАТЫ незак. Мігаць вейкамі. *Чого ты очýма блóмаеш?*

БЛЮНТАТЫСЯ незак. Хадзіць без работы, марна трацячы час, швэндацца. *I дэ гéто ты блюнталася до гéтыі поры?*

БО злуч. Таму што. *Кажы муцній, бо я ны чую.*

БОВТ м. Драўлянае прыстасаванне, якім каламуцяць ваду і заганяюць рыбу ў рыбалоўную прынаду. *Возымы гондэ у лóдцы бовт лыжытъ, дай помíрай, чы дно глыбóкэ.*

БÓМБЭЛЬ м. Пухір. *Рўку опыклá гэтак мўцно, шо аж бómбэль выскочыв.*

БОМС м. Не вельмі разумны. *Я вжэ бачу, якій гэто бомс, рóзум його ны зачытыв.*

БРАКОВАТЫ незак. Шкодзіць, не хапае. *Нішчо ж йому бракуе, шо вун прóсто на очáх сóхнэ.*

БРОХАТЫ незак. Таптацца ў вадзе нагамі (звычайна, каб загнаць рыбу ў нерат). *Брохав у сáжалці, поќі зловыів тога лынька.*

БРЫЛЬ м. Адкормлены. *Жывé собі быз забóты, быз турбóты, ужэ вýробыўся бы брыль.*

БУНЬКА ж. Шкляны посуд вялікіх памераў (звычайна для спіртовых напояў). Заліз нахáту, там у мынэ бу́нька стояла, то знімі ёй, бо я хóчу налýвкі з вышэнъ зробыты.

БУРАКІ кулін. Чырвоны боршч. *Ідітэ йісты, я бураків наварыла.*

БУРАЧЫННЕ н. Лісце буракоў. *Іды бурачыння наламны, трэба свынэй покормыты.*

БУХІКАТЫ незак. Бесперапынку кашляць. Я бáло так роблю: оно діты почнúть бухікаты, то піч добрэ напоплю і выгрываю іх кáшлі.

БЫДÓВЫ прым. 1. Няшчасны, нездаровы ад нараджэння. Вона ж гэтэ дытятко быдóвынъке народыла, хворэ, ужэ йому тры рокі будэ навысні, а шэ ны хóдить. 2. Няўдалы, з дрэннымі звычкамі. *Ой, быдóвы у Мар'яны хлóпец: туды-сюды, і знов нішо вчвэрить.*

БЫРЫЗЛЮК м. Жыхар г. Бярозы. *Нáши бырызлюкі хўтко прыйдуть у одвідкі.*

БЭЙБАС м. зневаж. Гультай (звычайна пра хлопца). *Дід стары і той сіно зráночку кóсьть, а ты, бэйбас здоровэнны, шéно очы продráв.*

БЭЙЛА ж. груб. Неахайнная жанчына. *Шэ вонá мні бўдэ нішо казáты, на сыбэ подывысь, бэйла, у хáті ны пырыступыты, поломыскі й тыі ны помыла.*

БЭТО часц. Быццам, нібыта. *Ты бэто ны чуеш, як я тыбэ клычу.*

В

В'ЯЗЫ толькі мн. Карак. *Ны знáю, шо робыты, гéтак в'язы болять.*

ВАКСОВÁТЫ незак. Чысціць крэмам (ваксай) абутак. *Наваксуй добрэ чырывыкі, то воны ны бўдуть промокáты.*

ВАЛКОВÁТЫ незак. Выконваць цяжкую фізічную працу. *Як охóта взяла, то бач як валкуе, оно копыцы, бы грыбы, стоять.*

ВАЛТÚЗЫТЫ незак. Біць, лупцаваць. *Шо гэто за діты! Нýма, коб спокўйно постойлы, то всэ однэ óдного валтúзяты.*

ВАЛЮЛЯ ж. і м. груб. Павольны, марудны чалавек. *Нідэ кáжсуть: "Ны рыба, ны мн'ясо", а у Здýтові одрыжсуть: "Ну ты, Марыся, й валюля".*

ВДОВЖ прысл. Уздоўж. *Ны раз лозынкою по спыні спаразáла, пырыхрыстыла і вдовж, і впóпэрок.*

ВЖÓРЫТЫ зак. Моцна ўдарыць. *Подывышися на гéту людынку: благая, худая, здаёцца, у чым там і душа дыржыцца, а як заўшицца да вжóрить якóго хлóпца, той аж пудскóчыть.*

ВОВКОВÁТЫ прым. Нелюдзімы, маўклівы. *Бáло кажу на свогó старóго: "Шо тобі за холéra, нымыжлóднык вовкувáты".*

ВОЛОЧЭБНЭ н. абрац. Велікоднае яйка, якое звычайна прыносіла хросная маці. *На Вылыкдэнъ хрышчóным прыносылы волочэбнэ.*

ВОМПЫТЫ незак. Думаць. Убыла собі ў голову дурнэе, усю нуч вомпила.

ВПЫКТЫСЯ зак. Моцна надаядаць. Ты мні впыклася як гурка рэдька.

ВПЫХА ж. і м. Надакучлівы чалавек. Гэта сусідска дівчына гэтак мні дозоляе, такая вжэ впыха.

ВТОРОПЫТЫСЯ зак. перан. Утаропіцца. Второпылася на його, дывыцца і оком ны моргнэ.

ВТРАВЫТЫСЯ незак. Лезці ў агарод, засянае поле (звычайна пра хатнюю жывёлу). Як утравылыся твоі гусы у муй город, то зарэ всэ повышкубують.

ВЧЫПЫТЫСЯ незак. Назойліва, напорыста паўтараць адно і тое ж. Вчыпілася як слота.

ВШЧЭНТ прысл. Ушчэнт. Гэтэ зілле трэба вишчэнт знічтожыты, коб і прызнаку ны було.

ВЫБРОДЫТЫ зак. Намокнуць. Дэ вжэ можна булó гэтак чоботы выбродыты?

ВЫГАНЯТЫ незак. 1. Выганяць кароў на пашу. Узялі мόду короўву у колéйку на досьвітку выганяты. 2. Звалняць з работы. Шо будымо робыты, як тыбэ з работы выжынуть?

ВЫГОДА ж. Добрыя зручныя ўмовы для жыцця. От тобі, Стыпáн, выгода, жывэши як мыш у крупі.

ВЫЕНЧЫТЫ зак. Дабіцца свайго праз плач і енк. Ны хотіла дівчыны камызэлькі купляты, алэ выенчыла, дovskyloся раскошэлітысь.

ВЫЖЛА ж. груб. Жанчына, якая дабіваецца свайго ўсімі сродкамі, нават амаральнymі. А гэта выжла знов посунулася до сусідыв нішо спраляты, бо пока свого ны доб'еца, то жывіа ны будэ.

ВЫЛОВКА ж. Посуд, якім вычэрпваюць воду з лодкі. Выловку забулы, а як вода у лодку пратычэ, шо будэм робыты?

ВЫЛЫГЧАТЫ незак. Каstryраваць. Кабанчыка як ны вылыгчаеш, то, як заб'ёши, сала ны йістымэши, бо смырдыть.

ВЫЛЫТЫ прым. Вельмі падобны на каго-н. А Сымэн, сусід наш, ну вылытый ба́тько.

ВЫЛЫЦЫ мн. Сківіцы. Як удырыв у вылыцы, то ма́ло ны зомліла.

ВЫЛЮДНЯТЫ зак. Выйсці ў людзі, змяніцца. Зразу була ныяка, а потым дэ шо й взялося – вылюдняла.

ВЫМАНУТЫ зак. Выманіць. Гэта профура пóкі всі грóшы ны повымáньвае, жывá ны будэ.

ВЫНТРОБЫ мн. Унутраныя органы жывёлы. Свынё забылы, трэба вынтробы пырыбыраты.

ВЫПРАВЫНЫ мн. Праводзіны, провады ў армію. У могó бráта хлóпца у а́рмію забыраўтъ, то вун на субóту клычэ на вы́правыны.

ВЫПРУНДЖЫТЫСЯ зак. Выпрастацца. Вы́прунджылася, бы колка́ хто у спýну встáвыв.

ВЫПЫРТЫ зак. Выгнаць адкуль-н. З дóброго дýва на мынэ накíнулысь, з хáты вы́пырлы.

ВЫРОБЛЯТЫ незак. Рабіць абы-што. Шо ты гéто, Галéна, выробляеш, чырыз тыбэ стыдно людям у очы глянуты.

ВЫРХНЯК м. Верхні чыгун, які выкарыстоўваецца для накрывання асноўнага (ніжняга) чыгуна пры самагонаварэнні. Позыч, Надёха, вырхнякá, бо вжэ бráжска пырыробыла.

ВЫСОЛОПЫТЫ зак. Высунуць язык на бараду. Бíгала по дорóзі языка вы́солопывши, пропáжу шúкала, алé дэ там, іх вжэ і слíду нымáшика.

ВЫСТОГНІТЫ зак. Напакутавацца, намучыцца. Шо ты, Ма́ня, пáнькайішся з гéтымы дытьмы, як вы́стогніютъ, то всэ йістымуть, пырыбыратаы ны бўдуть.

ВЫСТРАХА жс. Mae дрэнны выгляд. Гэтáк схўдла, стáла бы вы́страха, на людыну ны похóжа.

ВЫСЦЁПКА жс. Кладоўка. У высцёпцы ховáлы гуркí і капúсту, а у кладоўці мука лыжáла.

ВЫТРЫПАТЬСЯ зак. Знасіцца (пра адзенне). Трéба тобi нóвы нагавы́цы куплáты, бо старыi вжэ вы́трыпалыся.

ВЫТУРЫТЫ зак. Выгнаць адкуль-н. Вы́турылы могó чоловíка з робóты. Алэ ж то ны дýво, бо хто ж бўдэ гéтаке лыдвó дыржáты.

ВЫХЛЫПТАТЬСЯ зак. Выпіць хутка, з жаднасцю. Я й ны зоглéдылася, як вонá вжэ вы́хлыптала цíлу квáрту молокá.

ВЫХЛЯ жс. груб. Легкадумная дзяўчына. Шэ гéту вы́хлю нáкій дўрэнь і зáмуж бырэ, бўдэ йому́ пытлá на шýю.

ВЫЦЫГАНЫТЫ зак. перан. Вымануць, выпрасіць. Нымá шо вам, людкí, дáты, тýйi, шо до вас прыхóдлы, усэ вы́цыганылы.

ВЫШÁР м. Другi ўкос сена (звычайна на подсціл хатнай жывёлы). Осынню на дáлцi вышару накошу́, то бўдэ чым корóву пудстылáты.

ВЫШКАЛЁНЫ прым. Вывучаны. Був у мынэ кóнык гéтакі понарáвны, вышкалёны.

ВЫШКІ мн. Месца ў хляве пад страхой, дзе захоўваецца сена. Я драбы́нку постáвыла, залíзла на вышикі, скінула корові сiна.

ВЭДЛУГ прысл. У пароўнанні. Вéдлуг тогó, шо нíколы булó, то тыпér зусíм по-другóму.

ВЭЛЁН м. Фата. Молоду́й на трéтій дэнь вы́сілля вэлёна зныма́лы, хўстку зав'язувалы.

ВЭНДЫТЫ незак. Не спящаца, адцягваць. *Бач, якáя гонорóва, хлóпэц ёйі браты хóчэ, а вонá нíшо вэндытъ.*

Г

ГÁДЫТЫСЯ незак. Грэбаваць. *Муй чоловік послі нікого лóжску ны вўзымэ – гáдыцца.*

ГАЛАСОВÁТЫ незак. Крычаць. *Мар'яна добра цітра, як шо ны по юй, то галасуе на всю вўлыцу.*

ГАЛЁПА ж. груб. Худая, высокая дзяўчына. *Прывів сын нывістку, ны наравыцца мní, няка галёпа дзыгнáта.*

ГАНДÓРЫТЫ незак. Размаўляць. *Стойіть тут над душою, гандорыть і гандорыть, бы яндык.*

ГÁРА ж. Скрыня ў возе. *Як жы́то скосылы, то поділылы по дві гáры кóжному.*

ГАРАЗ часц. Дай бог. *Ну, гарáз, твоі слова да Богóвы у вўши.*

ГАРАПЧЫК м. Бізун, дубец. *Быры но, ба́тьку, гарáпчика на гéтых гíцлів, бо ны слúхаюцца ныц.*

ГÁРАХІ мн. Кучаравыя валасы. *Подывысь, якáя хвáйна дівчынка: кóскі чóрнынькі і всі у гáрахах.*

ГАРБУЗЫК м. Насенне гарбузоў. *Гарбúзыків насушила пóвну тóрбу.*

ГАРБУЗЫННЕ н. Гарбуznік. *Гéтэ гарбузынне заплыло усі картóплі.*

ГÁЧКА ж. Матыка. *Быры гáчку да йды картóплі пудгорны.*

ГÍНЧЫ¹ займен. Іншы. *Гíнчы раз і ны удýржысся, да й скáжэши, а молодыі зляцца. Гíнчы раз скáжэши, ны подумавши, а послі кóрыш сыбэ, наішчо лáпнула.*

ГÍНЧЫ² прым. Неаднолькавы. *Дывысь, а тут узбр гýнчы.*

ГІРГОТАТЫ незак. Незразумела размаўляць. *Ныák ны втýмлю, шо вун кáжэ, ны по наішому гыргóчэ.*

ГÍЦЭЛЬ м. Гарэза. *Стáши хлóпэц гíцэль, то і мэнчых намóвыв шкóду зробыты.*

ГÓДЫ прысл. Хопіць. *Гóды мýнэ обмáньвоты, нымá тобі довíры.*

ГÓЗЬДЬ м. Цвік. *Бўдэш на Грэсі, купы гóзьдзів у залізному магазíны.*

ГÓЙДАШКА ж. Гушкалка. *Повісылы гóйдашку у садку, то хоч дітям е забáва.*

ГÓЙСАТЫ незак. Ганяцца. *Отпраўвала дітэй конюшыны нарвáты, аж бáчу: хто там про робóту дўмае – гóйсають у лужску.*

ГÓЛКА ж. Іголка. *Усúнь нýтку у гóлку, бо я вжэ ныц ны бáчу.*

ГОМЗЫТЫ незак. экспр. Бурчаць, гаварыць невыразна. *От натўра у чоловіка: гомзыть і гомзыть, огідло слúхаты.*

ГОНДЭ прысл. Тут. – *Дэ вжэ дівся зылызняк? – Гондэ стойть кóло склéна, ҳыбá ты ны бáчыш?*

ГОПНУТЫСЯ зак. экспр. Упасці, грымнуцца. *Ны подывылась, шо у драбыні шчáблей бракуе, оступылась да як гопнулась. Добрэ, шо ны высóко.*

ГОРЭНЬ м. Ніткі для вышивання. *Гэтакого хорóшого гóрыню купыла: і тымáны, і рóзовы, і чырвоны, збыраюсь пудзóрника вышива́ты.*

ГРАЗНУТЫ незак. Вязнúць у балоце. *Бáло у болóті копыцы носы́лы, то кое дэ грáзнэши аж пуд колíна.*

ГРАНАСТА прым. Сетка ў палоску. *Дэ вжэ поділась тóрбынка гранáста, такая мýцна, поноснáя.*

ГРУБКА ж. Груба. *Вéчором ны бўдымо піч топыты, запáльмо у гру́бци, мэнни дров росхóдуем.*

ГРУДКА ж. Збітае ў камяк што-н. (звычайна пра зямлю). *Дóишу трéба нымавісты як: зымня у городі грудкамы позапíкалась, нýма як полóты.*

ГРУДÓК м. Узвышка сярод балота. *Шэ крýшику пруйдымо по болóті, а там на грудку одпочнáмо.*

ГРЫБІЛКА ж. Прыйлада для збірання ягад. *Я рукамы ма́ло ягуд назбыра́ла, а нывістка грыбілкою бráла, то шмат утýла.*

ГРЫІВА ж. Не скошаная на пракосе трава (пры касьбе). *Xто тыбэ́ гэ́так косыты учýів, одны грыівы на дýлци покідаеш.*

ГРЫЗТЫСЯ незак. перан. Лаяцца. *Чогó вытэ́ грызэтэсь як собáкі. Нымá, коб жы́лы у лáду.*

ГУЖОВЭ прым. Тоё ж, што і вужавае. *Гэта гүжава йéжса ны на моi слабыйi зўбы.*

ГУКАТЫ незак. Шукаць (пра птушыныя яйкі). *Нíколы на болóті на кóжнуй кўпыні птушкі гнізда робы́лы, малы́мі мы высною ходы́лы яйца гукáты. Бáло назбыраеши пóвну шáпку.*

ГУЛІ толькі мн. экспр. Танцы, гулянне. *A тобi абы́ ныц ны робы́ты – одны гулі на вмі.*

ГУПРЫТЫ незак. Моцна біць, лупіць, стукаць. *Я ейі онó шо лозы́нкою вытнула, а вонá як стáла мынэ́ у плéчы гупрýты.*

ГУРБА ж. Гурба. *Снігу цілы гурбы намы́ло.*

ГУРОК м. Агурок. *Гурків як ны полывáеши, якма́нь повя́нуть.*

ГЭБЛЫК м. стал. Рубанак. *Зráзу сокíркою обтыши, потом гэблыком пудровнáй, да и бўдэ хороствó.*

ГЭГНУТЫ зак. экспр. Памерці. *O, той дядько шкодовáв-шкодовáв свогó добра да и гэгнув, ны успíв толкóво пожы́ты.*

ГЭЛЬНЯ жс. Спецыяльнае, сплеценае з лазы прыстасаванне ў воз, каб зручней было перавозіць рэчы, сядзець. Гэльню плылы з лозы і клалы у вуз, коб ныц з вóза ны згубылось.

ГЭМБЫТЫ незак. Здзекавацца, мучыць. Як ішчытылісь воны бýтыся, да як зачалы гэмбыйты одын одногоб, страхота дывытыхся.

ГЭНДЭ прысл. Вунь там. Ты ны там носылы шукáеш, гэндэ воны пуд хлівом лыжáть.

ГЭРШКІ прысл. Несці на спіне дзяцей. Сядысь, дытятко, на гэрикі, я тыбэ до хаты донысу.

ГЭТУЛЬКІ прысл. Столкі. Гэтайі осыні гэтулькі булó масляків у посадці, хоч вóзом возы.

Д

ДЖЫДЖАЛІ мн. Ногі вышэй каленяў. Гэтак прытко утыкала, онó джыдджалі поблýсквалы.

ДЗЁВБСТЫ незак. экспр. Папракаць. Шо ты, старая, у ёго вчытылася? Годэ вжэ дзёвбсты.

ДЗЫГНАТЫ прым. Высокі, даўганогі. Добрэ, шо ты дзыгнáты, по болоті як бусэнь хóдыши.

ДОВБСТЫ незак. Паўтараць шмат разоў адно і тое ж. Буду довбсты до тэйі поры, покá до тыбэ ны дуйдэ.

ДОВБЭШКА м. перан. груб. Неразумны, някемлівы чалавек. От дэ довбэшка, кулькі ны роскáзуй, ныц ны дохóдты.

ДОВОЛІ Хопіць. Шо ты узяўся за дíло, як вош за тíло? Сядь, одпочны, доволі на тыпэр.

ДОГАНЯТЫ незак. Папракаць. Кулькі ты мні будэши доганяты, шо я дárма хліб пырывóжу.

ДОЗОЛЯТЫ незак. Надакучаць. Отчытысь, ны дозолáй.

ДОКОПЫНЫ мн. Дзень, калі заканчвалі капаць бульбу ў гаспадара. Мой сусіды шэ й картóплі з поля ны позвóзылы, а вжэ хучый докóпыны спраўляють.

ДОКУЧНЫ прым. Надакучлівы. Товáрыши у мынэ вмíлы, дíло знае, але на́дто докúчны, дозоляе розговóрамы.

ДОЛЫНКА¹ жс. Памяншальна-ласкальнае да нізіна. Кругом усé посохло, а у долынці гэтака хороша травычка.

ДОЛЫНКА² жс. Ямачка пад грудзьмі. Напáла няка зáдуха, і у долынці пéком пычэ.

ДОПЫЛНОВÁТЫ зак. Дачакацца моманту. Такі лісá допылновáла, як у дворы ныкóго ны булó, ухватыла кáчку.

ДОСТАТНЯ прым. Свабоднае адзенне. *Купі плюшывку такую, коб ны у обліочеку, а коб булá достатня, як поправишся, то бўдэ якраз по тобі.*

ДОСУЖЫ прым. Той, хто ўсім ціавіцца. *Хоч малэнькій, а вжэ які досужы.*

ДОСЦІПНЫ прым. Пранырлівы. *Бáба досціпна, куды хóчэш потрапіть.*

ДОХОЛÉРЫ прысл. Многа, шмат. *Назбыраў грошы дохолéры.*

ДРАБЫ мн. Воз. *Прыстрóй драбы до вóза, то бульш сіна влізэ.*

ДРАБЫНА ж. Лесвіца. *Постаў драбыну кóло хлівá, я полíзу на вýшкі сіно скідáты.*

ДРАПАЧЫ мн. Матыка з трýма зубамі. *Шо ты матыкою мудохайішся, возьмы гондэ драпачы, то якмань з полоттем роспраўышся.*

ДРАПЧÁСТЫ бат. Касмейя. *У нас кóло хáты зáушэ мнóго квітóк булó, а шо ужэ драпчáстых, то морэ.*

ДРАТВА ж. Тоўстая нітка. *Коб пудшыты валянкі, трéба шыло і дра́тва.*

ДРОВНЫК м. Павéць. *Трéба нам, діду, до хлівá дроўныкá прылáдыты, бо дро́ва мокнуть, роспáльваты тяжско.*

ДРУЖКО м. Сват на вяселлі. *На высіллі дружскó глáвны, вун комáндуе, колы молодóю выкупляты, чы колы коровáя діліты.*

ДРЫГНУТЫ зак. Здрыганущца. *Кúнь злякáвся, дрыгнув, а я на вóзи сámэ сыйділа, да и ны удыржáлася – бráзнулася об зэмню.*

ДРЫН м. Палка, лазіна. *Шо ты, Марыся, своёй дівчины у зўбы заглядваеш, на ўеi трéба доброго дрына, коб такі слухалась крохі.*

ДЫВЫ выкл. Глядзі. *Ты дывы, а вун шэ й гонор мае.*

ДЫРЖÁТЫ¹ незак. Гадаваць, разводзіць. *Стыпán добрый господár: корóву дыржыть і птаства пóвны двур.*

ДЫРЖÁТЫ² незак. Мець за жонку. *Марыся мні дядыною довóдыцица, бо муй дядько ей дыржыть.*

ДЫРКАЧ м. Стары венік. *Нымá чым і хáту замысты, гéтым дыркачом сýба но пудлóгу шаровáты.*

ДЭ прысл. Дзе. *Дэ шысть нянёк, там дытý быз нóса.*

ДЯЛКА ж. Участак сенажаці. *Мні дялка у Лóзах попала, алэ там нýма шо косыты – однá лозá і купыннé.*

Е

Е ЁСЦЬ. Так воно і е.

É ЛАД Ці мала што. *Я про гéтэ чўла, нішо ны вірыцца, алэ é лад, мóжэ ў прáведа.*

ЁЛУПЭНЬ *м.* Неразумны. Гéтой ёлупэнь стары човпэ абы шо, кошилі някі плýтэ.

ЁНТА *м. і ж.* Той, кто надакучает. У мэйі дядыны свікруха булá, ну ужэ ж і ёнта.

ЁНЧЫТЫ *незак.* Моцна плакаць. Чогó ты ёнчыш, ужэ тыпér ның ны зróбыш.

ЁСЦІКА *форма деяслова.* Ёсць. У тыбэ, мусыть, і почастовáты людэй нымá чым. – Чогó ж нымá, ёсціка.

Ж

ЖАБОРЫННЕ *н. бат.* Слізь, якая збіраецца на паверхні вадаёма, вызывае сверб скury. *Moі діты у каналі поброхалысь, жаборыння понабыралыся, чэшууца нымавісты як.*

ЖАГЛЯ *ж.* Мароз з ветрам. Чогó тобі зáрэ на двур прыспічыло у гэтаку жаглю.

ЖАДНЫ *прым.* Заўзаты. *Náша мáты жáдна до робóты, зрóду ны посыдыйть быз дíла.*

ЖАХАТЫ *незак.* Бліскаць. *На нéбі блыскавы́ца як жáхне, то вночы світло бы днём.*

ЖАХНУТЫСЯ *зак., экспр.* Моцна стукнуцца, ударыцца. *Двéры у склеп нýзki, а я ны нахільлась, да лбом як жáхнулась, аж у очах потёмніло.*

ЖВЫР *м.* Жвір. Пясок з дробнымі каменъчыкамі. Як болото осушылы, то каналы покопалы, дорогі поробылы, шэ й жвыром понасыпалы.

ЖМЫНДА *аг.* Скнара. Подільсь з систрóю, жмында, атó й вонá тобі ның ны дасць.

ЖМЫХ¹ *м.* Макуха. Робылы ма́сло з насіння лёну, а жмых у кáшу добавлялы.

ЖМЫХ¹ *м.* Адыходы ад цукровых буракоў. Корóва на́дто любыть жмых з цюкрóвых бураків, алэ мнóго ны давай, бо як об'ісця, то ёйі здúе.

ЖОРНА *мн.* Жорны. Возьмý гондэ ячмінь, да ідý до сусідов змылы на жорнах.

ЖОРЫТЫ *незак.* Лупцеваць. Я онó раз бáтька ны послúхалась, то як ужорыв по тому місці, одкуль нóгі росту́ть, посли ужэ ны комызылась, а зráзу робыла так, як вун казáв.

ЖУЖЭЛЬ *м.* Сок з мякаццю. Яблыка почавылы, чысты сук забралы, а жу́жэль скотыні скормылы.

ЖУЙКА *адзін.* Жвачка. Нішчо корóва жуйку ны жу́е, коб чáсом дэ ны захворыла.

ЖУРАХЛЫНЫ мн. бат. Журавіны. Покá болотá ны осушылы, мы журахлýны мнóго збыралы, а зárэ i прýзнаку нымá.

ЖЫВЫ прым. Сапраўдны. Дóвго нíдэ пропада́в, подывы́, як ны по нашому гыргóчэ, жывый тобi амэрыйкáнэц.

ЖЫДКІ бат. Аксаміткі. Жыдкі пахня́ть мўцно.

ЖЫЛІЗНЫ МАГАЗІН м. Гаспадарчы магазін. Куплю гвоздьів у жылізным магазіны.

ЖЫМЫРВÁ збор. Малыя дзеци. Прыніс гостынцы бráтовым дíтюм, то гэта жымырвá як налытіла, похватáлы всэ, шэ й побылыся.

ЖЫРОВÁТЫ незак. Жыць у дастатку. Сыбá вун бідного пошкоду́е, як сам увэсь вік жыру́е.

3

З ОПАЛУ прысл. Не апамятаўшыся. Гром як уды́рыв, як лáснуло, світло стáло бы у дэнь, я з óпалу на двур выскочыла, а у Лівóныхы хлів горы́ть. От тыпэр я грому бою́ся.

З'ЯГÁТЫ незак. Клянчыць. Одчытысь, ны з'ягáй.

ЗАБАБÓНЫ мн. Забабоны. Вытé всэ нíшио выдумлáiтэ. Я жыву́ собi споку́йно, ныякіх забабóныв ны віду.

ЗАБÍГЛЫВЫ прым. Знерваны. Нíшио дóчка моя нúдіе мўцно, стáла забіглыва, одозва́тысь бою́сь. Сусідка моя мўцно забіглыва, онó шо крýшку, то як скіпóть, готóва бýтыся.

ЗАБЛЯСКЛЫ прым. Кволы, малы. Гéтакі заблясклы, шо, здаéца, кум за нуч його з'їсць.

ЗАБÓЛЯНЫ дзеепр. Пашкоджаны хваробай. У гéтым роцi картóплі абы якій: парышывы, забóляны.

ЗАБРАКОВÁТЫ зак. Зашкодзіць. Корóва гéтулькі бураків зйіла, коб ны забраковáло юй чásом.

ЗАБЫТЬСЯ зак. Моцна ўдарыща. Мы з Пáвлом сíно вызлý, да й я з хýры упáла, мўцно забы́лась. Трэба йты до Марчы́хi, ныхáй од забóю пошéпчэ.

ЗАВÁЛКІ мед. Ангіна. Нíколы дохтурыйв ны булó. Як заболы́ть гóрло, то бáба пálыцэм у гóрлі почáвыть, да й бéто поліпшае.

ЗАВЗÉНТЫ прым. Працавіты. Чоловік у ёйі толкóвый, завзéнтый.

ЗАВÍХРЫТЫ зак. Задумаць. Мы дўмалы, шо тóтка i забўла про розмóву, а вонá такое завíхрыла, шо усi здывовáлыся.

ЗАВÓЖАНЫ прым. Брудны. Прышо́в пúзно, бо далёко трéба йты, а шэ пуд доиш попáв, одéжса завóжана.

ЗАВÚД м. Парода. Свýнка доброго завóду, ѹісць хорошé i ростэ хýтко.

ЗАВҮЙКІ мн. Доүгія панчохі. *Мы рáниэ як сíно у болóті робýлы, то на нóгі клáлы завүйкі. Гéто такíй панчóхі до колíн. Як чóботы обўеши, мұлі набырéши, бóсый тóжэ ны пўйдэши – рызакóм нóгі покасу́еши. А завүйкі булы у сáмы рáз.*

ЗÁВШЭ прысл. Заўсёды. Я зáвие прáвду кажу́, ны любліо обма́ньваты.

ЗАГЛЫМЭЗДА ж. Неахайнай. *А у хáті у ёйі латы́ роскíданы, ны прýбрано, сама ны прычэсана, от ужэ заглымéзда.*

ЗАГРАНЫ прым. Аплоднены. Посады квоктúху на яйца. Яйца заграны, курынýта вýвыдуцца.

ЗАДУХА ж. Многа работы. Зымою любынý: нымá рабóты лыжы́ собí на пычý, а от осынню – задúха.

ЗАЗРОНЫ¹ прым. Жадны, заўзяты. *Моя мáты до робóты, зазрона булá, ужэ и ҳодыты ны здúжала, а всэ нíшо робýла.*

ЗАЗРОНЫ² прым. Зайдросны, шкадлівы (звычайна пра вочы). У ёго очы зазроны.

ЗАЙМАНКА ж. Гарэзніца. *Oх, ты ж i займанка розбéичана.*

ЗАІДАТЫ незак. экспр. Не даваць жыцця, папракаць. Свікру́ха спуску ны даé, усé гáныть, заідáе як сліпáчэ.

ЗАІДЫ мн. Ранкі на губах. Заіды лíчать так: быру́ть мня́кушку жытнёго хлíба, скáчують пáльцамы і выкáчують заіды.

ЗАКАРАБУНЫТЫСЯ зак. Залезла. Пуднявся гáлас, лáмонт, а вонá закарабу́нлась на пíч, да онó посміхáецица.

ЗАКАРВАШЫ мн. Закасаныя штаніны. У чырвоных закарвáшах ходыв Хвэсъкó до Мáлаши.

ЗАКЕЛЗАТЫ зак. Зацугліць каня. Закéлзай конý, бо як понóсыть, то бўдэ нам бýды.

ЗАКЛЯКНУТЫ зак. Здранцевець. Нóгі закля́клы, нымá як ітý.

ЗАКОРТИТЫ зак. Захацелася. Свáто булó вылы́ке, а мнí гéтак закортіло вышивáты.

ЗАЛОПОТИТЫ зак. Пачаць хутка збíрацца, каб пайсці дахаты. Ну, чого́ залопотíла, сыды́ собí на пырэнджы.

ЗАЛЯГÁТЫСЯ незак. Заходзіцца ад смеху. Людкí сыдáть повáжны, а вонá рогóчэ, аж залягаецица.

ЗАЛÝДЖАНЫ прым. Недагледжаны. Йíсты ны вárать, ны прыбырають у хáті, а дítы якíй залýджсаны.

ЗАЛÝДИТЫ зак. Дрэнна выглядаць праз хваробу. Дўмала, старý попрáвыцца, аж вун у хворóбі зусім залýдыв.

ЗАЛÝДЫТЫ зак. Дрэнна выглядаць. Залядыла наша сусідка, мусыть довго ны протягнэ.

ЗАМАНУТЫ зак. Не захацецца. *Як почула новы́ну, то і йісты заману́ло.*

ЗАМАРАХА жс. Неакуратная. *Гэ́таку замара́ху ѹ до людэ́й ны повыдэ́ши.*

ЗАМУДОХАТЬСЯ зак. экспр. Тоё ж, што і капашыцца. *Ты вжэ зусім замудохалася з своім городом?*

ЗАМУЛЯНЫ дзеепрым. Вельмі брудны. *Зáвішэ прыйдэ з робóты заму́ляны, дэ на тыбэ́ мы́ла набра́тыся?*

ЗАМУРОК м. Яйка, з якога не выйшла кураня. *Укінь квокту́ху у яму, бо вонá на гнывіді ны сыдýть, яйца охолόлы, одны́ замуркі.*

ЗАНÁДЫТЫСЯ зак. Унадзіцца. *Занáдыўся Івáн до нас ходы́ты кóжного дня, як од йóго одчыптыся?*

ЗАНЭНДЖАНЫ прым. Недагледжаны. *Стары́ такі занэнджсаны́й, вун сам сыбэ́ ужэ ны обхóдьти.*

ЗАПОРОЖАНЭ мн. Гурт вяскоўцаў, якія падчас вяселля прыходзяць да маладых пачаставацца. *Ныхáй выйдуть молоды́йі з почасту́нком, бо запорожа́нэ прышылі.*

ЗÁПЫЧОК м. Ляжак за печчу. *Як дóля дóбра, то дíвку ѹ на зáпычу нáйдуть і зáмуж забырúть.*

ЗАРУПЫТЫ зак. Захваляваць. *Бач якій, сыді́в, сыді́в, а тут зару́пыло.*

ЗАРЫКАТЬСЯ незак. Даваць клятву, зарок. *Ты же зарыка́лася, шо бульш гэ́так ны робы́тымэши, а шо учвэрýла?*

ЗÁРЭ прысл. Зараз. – *Ходы́ сюды́! – Зáрэ йду.*

ЗАСКОРУЗЛЫ прым. Вельмі брудны. *Куды́ ўжэ гэ́ты нагавы́цы налóжыши, воны́ од кáлу заскору́злы.*

ЗАСТУВАТЫ зак. Засланяць, закрываць. *Одыйды́ од окна, ны зáстуй.*

ЗАСУСЛЯНЫ прым. Запэцканы. *Бéто ѹ хлóпэц чымáлы́й, трéба коб і сам крышику дывы́вся, а ны ходы́ў засу́сяны́й.*

ЗАХЛЫННЫТАСЯ зак. Падавіцца. *Коб ты ёю захлы́нывся, як вонá тобі гэ́така смáчна.*

ЗАХÓДЫТАСЯ незак. Моцна плакаць. *Пра дзіця́ кáжсуць: “Пла́чэ, аж захóдыцца”.*

ЗАШМУЛЬЦÓВАНЫ прым. У брудным адзенні. З робóты гэ́такій зашмульцóваны прыхóдьти, шо як скарачэм ру́кі вы́трэ, то хоч вы́кінь тогó скарачá.

ЗАШЫНДЫТАСЯ зак. Надзьмуцца. *Чогó ты гу́бу зашы́ндыла?*

ЗАЮШЫТАСЯ зак. Вельмі пакрыгдзіцца, раззлавацца. *Ох, людкі моі хорóши, як заюшылася, мы до ёйі, а вонá ны пры́ступу.*

ЗАЯЛОЗЫТЫ зак. Замазаць. *Дэ вжэ мόжна булó гéтак нагавы́цы заяло́зыты?*

ЗБАЁВДАТЫ зак. Сапсаваць. *Гéтакій спрáвны рóвэр був, то взялá збаёвдала.*

ЗБОРОТЫ зак. Забадаць. *Пустыла корóву у колéйку, алэ бўду пásвыты, бо боюсь, коб дру́гі корóвы ёйі ны зборóлы.*

ЗБУРНЫ прым. Эканомны, беражлівы. *Понáравна дíвчынка, збúрна, споку́йна.*

ЗБЫТКОВАТЫ зак. Здзекавацца. *Лыхі юй попáвся чоловíк, збыткуé над ею, а вонá мóвчкі поку́туе, бо шо ж тут скáжэши – самá выбыра́ла.*

ЗБЫТЫ прым. Моцны, дужы, не худы. *Хлóпчык рóстом ны высóкі, алэ такі мўцнынькі, збы́ты.*

ЗГÁДНУТЫ зак. Надакучыць. *Згáдла мні вáша господárка, ны хóчу ныц робýты.*

ЗГОМТАТЫ зак. Пашкуматаць. *Шо ты гéтак сподны́цу згóмтала, я ужэ й прáсом, і качалкóм росправля́ла – нымá тóлку.*

ЗГРУ́ЗНО прысл. Неахвотна. *Гéтак згрúзно говорыть, шо покá слово скáжэ, вы́спатыся мόжна.*

ЗДАВАТЫ незак. Худзець. *Выдно, шо з йею нíшо ны дóбрэ, бо здалá мўцно.*

ЗДОРОВЫНЯ м. Чалавек моцнага целаскладу, вялікай фізічнай сілы. *Ны вíру я, коб вун захворы́в, зáвшэ був як дуб – здоровынá.*

ЗМАЛЫТЫСЯ зак. Паводзіць сябе як дзіця. *Бач, як бувáе, на стáросці змáлылась зусім.*

ЗНАТУРЫТЫСЯ зак. Настойваць на сваім. *Мы усi Háстусi своé трулюём, а вонá знатурылась і всэ тут, ны прыступу, ныкóго ны слúхае.*

ЗНЭНАЦЬКУ прысл. Нечакана. *Собáка знéнацьку як забréши, обляка́лась я.*

ЗОМГНУТЫ зак. Заснуць на імгненне. *Поічы́ й ны спáла, онó зомгнúла, ужэ трéба просынáтysь.*

ЗУМІТЫСЯ зак. Засаромецца. *Зráзу зумýсна ны прызнавáлась, а вжэ як вы́крылы ёйі, то зумі́лась мўцно.*

ЗУМЫІСНА прысл. Спецыяльна. *Зумýсна шкóду зробыла.*

ЗУХ м. перан. Герой. *Купýв фокстрóты, задаéцца: шо то я – зух.*

ЗЫЛÉПУХА ж. Няспелы плод. *Дíты понайідáлысь зылéпухi, зáрэ жывоты боля́ть.*

ЗЫЛЫЗНЯК м. Рыдлёўка. *Постáв зылызнякá кóло скléна.*

ЗЯПАТЫ незак. Цяжка дыхаць, хапаочы паветра. *Ныц з його ны будэ, вун ужэ еле зяпае.*

I

ІМЫЛА жс. Амяла. *Імыла всю бырэзыну облыпыла, ужсé і на яблыню пырыкінулась.*

ІМПЭТ м. Шок. *O, холéra ясна, я тогды́ шо пырыжылá, як то кáжутъ, імпéт, дай гóды.*

K

КАВГАТЫ незак. Хутка глытаць, не перажоўваючы ежу. *Кáвгае, як кáчка.*

КАГÁЛОМ прысл. Супольна, разам. *Сíно грыблы, шэ шимат оставáлось, аж тут хмáра. Дóбрэ, шо дíты пудбíглы: кагáлом як навалы́лысь, упра́вылысь хúтко.*

КАЛ м. Гразь. *Водá у сáжсалці вы́сохла, остáвся одýн кал, дíты там в'юны́в ловы́лы, повымáзвальсь, бы котломáзы.*

КАЛЫТА жс. Сумка праз плячо. *Харчы́в зобрáв, калы́ту взяв, дай подáвся з хáты.*

КАМЫЗЭЛЬКА жс. Суkenка. *Мні камызэльку купы́лы, як до шкóлы ишила. Хороша булá камызэлька, з кару́нкамы.*

КАПА жс. Пакрывала. *Нíколы лю́дьы хорошé тка́лы, от ма́ты мні у прыдáнэ кáпу дáла, то шэ й зáрэ дóбра.*

КАПЛУН кулін. Хлеб з вадой або малаком. *На обíд я ныц ны вары́ла, то давáйтэ на скóру ру́ку каплунá зробымо і пообíдаймо.*

КАПЛЮ прысл. Трошкі. *Пожды́ кáплю, я зáрэ.*

КАПТАН жс. Пінжак. *Вы́росло дытá з капитáна: рукавы́ корóткі, на грудя́х ны сцíкае.*

КАПШУК м. Невялікі ростам. *Хто тобi казáв, шо вун вы́дны хлóпец, кашу́к ныдорóслы.*

КАРАБУНЫТЫСЯ незак. экспр. Лезці, караскацца. *На пíч карабу́нылась, да й бráзнулась об лáву.*

КАРДУПЭЛЬ м. Нізкарослы чалавек. *Дэ ты ба́чыла ковалéра зáвыдного? Я дўмала, шо вун вы́людняв за кулькі лít, а карду́пэль як був, такím i остáвся.*

КАРТОПЛЫННЕ н. Бульбоунік. *Доічы́ ча́сто йідуть, картоплынне вы́росло у пояс, коб чáсом ны збуя́лы гéты картóплі.*

КАРУНКІ мн. Вязаны ніз ручніка. *Ручны́к хвáйно вы́шиты, узёр хоро́ши, коб шэ кару́нкі вы́в'язала, то булó б зусíм хорошé.*

КВАРТА жс. Кубак. *Повісь квáрту на паркáн, мόжэ, хто воды́ нап'éцца.*

КВАС м. кулін. Суп, галоўным кампанентам якога з'яўляюцца сушаныя грыбы. *Люблó я пойісты кіслынького квáсу з товкéнёю. A у нас у квас шэ й сушóных йіршы́в добавляють. Хто коштовáв – усi хвалы́лы.*

КВІТКА ж. Завяршальны этап будаўніцтва даху. *Готўйтэ, тю́тко, вычэру, зárэ коńкá прымаёрымо і бўдэ квітка.*

КВЫЧÁТЫ незак. Вішчаць. У сусíда свы́ны квычáть, мо забúлы покормы́ты.

КÉДЫСЬ прысл. Калісці. Кéдысь лóды бўлы лíши.

КÉНДЮХ м. Страўнік жывёлы. Як заб'емо свыню, то я напхáю кéндюха, зроблю салтісóна.

КÉШКАЛО аг. экспр. Маруда. Уроды́лась гéтаке кéшикало, ныц тыпér ны зробыши.

КÉШКАТЫСЯ незак. Марудзіць. Ужэ всi людki давнó повправлýлыся, однá ты кéшкайішся.

КÍЙ м. Посах. Да й шо мнi робы́ты? Бráты кiёчка да й по лóдях iты?

КІЛА ж. Нарасць на капусце. Ны бўдэ капúсты, бо кілá напáла.

КІЛЁ н. Кілаграм. Помідоры повыростáлы вылы́кы, мо дэ по кілёвы күжны.

КЛУБЫ мн. Тазабедраны сустаў. У клубáх гéтака буль, шо й сыдіты ны даé.

КЛЫШАВЫ прым. Касалапы, крываногі. Кўшка чéтворо котынят прывыла, трох забрálы, а однé клышавэ осталось.

КЛЭВША ж. Кульгавы. Мылюсь був клéвша, бáло, як iдэ, однú ногу вышéй пудыймаé.

КЛЭГАТЫ незак. Кульгаць. Ёле клéгае, мусыть ногу обозе́чыв.

КЛЯКНУТЫ зак. Памерці. Ныхтó ны відав, дэ вун дíвся, чы шэ жывы, чы мо дэ клякнув.

КЛЯМКА ж. Зашчапка. Як бўдэши з хáты йты, то клямку на двéры накiнь.

КМІТЛÝВЫ прым. Кемлівы. Удося сыночка ужэ у годáх народыла, алэ разумный, кмітлýвый удаўся.

КНУР м. Кабан. Свýня ры́скае, трéба до кнúра гнáты.

КОВТУН м. Збітая валасы. Нíколы лóды у забабоны вíрылы, казáлы, шо ковтунá ны можна обстрыгáты.

КОДЛО н. груб. Група людзей. Упэрóд у гéтуй хáті ныкóго ны булó, а зárэ някé кóдло впорóлося, альбы шо выробляють.

КОЗЛЫ мн. Збітая накрыж калкі, на якія кладуць дошкі. Хочу цéглу положыты у стыні, до окón ужэ положы́в, а вышэй ны доста́нэши, трéба кóзлы стáвыты.

КОЗЛЯК м. 1. Грыб. Однá бáба найiлась козляків і сэмню накормыла, да й потравлýлыся всi. 2. перан. Слабы, нíзкарослы чалавек. Шо то за хлóпец, як вун бы козляк. Дóбрэ як мўцны, крýмэзны.

КОЛЁЙКА ж. Чарга пасвіць кароў. *Дóбрэ, шо на́ша колéйка выпадае на ныділю, то діты прыйдуть, поможут коровэй гнáты.*

КОЛОК м. Кій. Возымы колкá, поможы коровэй гнáты.

КОЛЫСЬ прысл. Калісьці. Колысь до Бырэзы пішком ходы́лы, а зárэ і у Спóрово ны зайдуть.

КОЛЯКІ мн. бат. Кветкавыя кошыкі бадзяка балотнага, лопуха вялікага. *Пошлá у бéрог, дўмала сíно згрыбу, аж там усí покóсы колякамы загнало.*

КОМЫЗЫТЫСЯ незак. Насупіцца, злавацца. *Сыдýть тут вонá, губў надула, накомызылась, зárэ онó дыркачá вóзьму, то хúтко вылічу.*

КОМЫНОК м. Выступ на печцы. Запалкі положыла на комынок, коб дóвго ны шукáты, як бўду у пычы запáльваты.

КОПАЛНЫК м. Чалавек, які дапамагае капаць бульбу камусьці. Мóжэ картóплі за дэнъ выкопáем: своіх людэй п'ятёро, да шэ й копалныків двое найнялъ.

КОПАЧКА ж. груб. 1. Невялікая лapatка закругленай формы для капання бульбы. *Бúдэмо кóпачкою картóплі копáты, чы мóжэ кónем вýгорэш?* 2. ж. перан. Маруда, неахайніца. У мынэ однá дóчка руплýва, робóча, а дру́га – бы кóпачка, по́кі шо зróбыть, зла ны хватáе.

КОПЫЦА ж. перан. Тоўстая, прысадзістая дзяўчына. Твой жу́нка нызгрáбна, як вýлкамы скідана, а мой тóуста, бы копы́ца, ны обыйты.

КОПЭШКАТЫСЯ незак. Марудзіць, не спяшацца. Чогó ты копéшикайішся, тыбэ вжэ на дворы усі ждуть, а ты шэ у хáті.

КОРНАТЫ прым. Кароткі. Шо ты гéтакі корнáты нагавы́цы купы́ла?

КОРОСТА ж. Кастрыца. *Мы як хáту стрóілы, то, коб по́кут був тéплы, нанóсылы корóсты на хáту.*

КОРТОВЫ прым. З таннай тканіны. Кортóвы булы у мэне нагавы́цы.

КОРЧЫ мн. Драбналессе. *Мні у Лóзах дýлка абы́ якáя попáла – сінокóсу ма́ло, однý корчы.*

КОСÁ ж. Селяёнка. Як заб’éш свынó, то дывы́сь, якáя у ейі косá, бўдэш знáты, кулькі шэ зýма потягны́ца.

КОСÁР м. Касец. Трéба косáрам сніданне прыготовáты, бо як ны поідія́ть, то й косу ны потягну́ть.

КОСМАЧЫ мн. груб. Валасы. *Ідý хўстку зав’яжы́, атó космачы всi рострэпаны.*

КОСНЫК м. Лента, бант. *Бúдэмо з тобóю до цéрквы йты, косныкі в кóсы повлітаеш, споднýичку нóву одінэш, камызэльку хорóшу – знай, якáя хвáйна дíечынка бўдэши.*

КОСТЫРОВА ж. бат. Куринае проса. *Усé по́лэ костырóвою загнало.*

КОСЫНА ж. Адзін волас. *От вун ёйі добрэ доглядае, бойіцца, коб і косына з головы ны впала.*

КОТЛОМАЗ м. Брудны. *Дэ ты гэтак запэцяўся, котломаз пранцывы.*

КОТЯХІ¹ м. Коцікі на лазе. *Нішо рáно у гэтым рóці котяхі пороспускальсь.*

КОТЯХІ² м. Зацяжкі на вopратцы. *Бэто шэ хвайны свэдэр, алэ ужэ збыўся котяхамы.*

КОЦЮБА ж. *перан.* Няўклюда. *Цілюткі дэнь протовклася і ныц ны зробыла, от я коцюба.*

КОЦЮБЭШКА ж. 1. Кій з тоўстым канцом. *Я картоплі зварыла і у выварку высыпала, а ты быры коцюбэшку, да потовчы картоплі.* 2. груб. *перан.* Галава. *Усé на світі забувáю, няка стáла ны голова, а коцюбэшка.*

КОШКАТЬСЯ незак. Марудзіць. *Хвáтыть тобі кошкаться, зárэ люды прыдуть.*

КОШЛАТЬСЯ незак. Касмаціцца. *Свэдэр бэто шэ й нóвый, алэ мúчно кошлатыца.*

КРАЙ прысл. Вельмі, надта. *A тобі край прыспічыло тыпэрыка згорáты.*

КРАСНОГОЛОВЭЦ м. Падасінавік. *Óсынню на Ніжові грыбыв було пóвно: і бáбкі, і бíлы, і красноголовцы.*

КРУК м. Прывада, якой скубуць сена. *Хотіла сіна з стожскá наскубсты, алэ крукá нідэ поділа.*

КРУПНЫК м. Малочны суп з проса. *Прыходьтэ до мынэ на вычэру, я гэтакого смáчнога кру́пныку наварыла.*

КРУТИЛЬ м. 1. Скручаная з сена вяроўка, якой прыцягвалі верхавінне стога. *Сіно складалы у копыцы, послá у стожок кідалы, вырышилы. A коб вітёр ны роскідав, шэ й крутылём до подкá прыв'язувалы.* 2. *перан.* Вёрткі, неспакойны чалавек. *I мынёты на місці ны всýдышы, крутіль малы.*

КРЫШАНЫ мн. Скаромны суп. *Крышаны ны смáчны.*

КРЫШКІ мн. Крошкі. *Хліб кроіла, крышок на столі мнóго осталось.*

КРЫШКУ прысл. Трохі. *Я онó крышку одпочнú, да далей пуйдэм.*

КУБЛО н. Гняздо. *Полізла на вышки, почалá вышар скідаты, да й розворушыла мышáчэ кублó.*

КУБЭЛЭЦ м. Драўляная скрыня з вечкам для сала. *Кубэлец – гэто такая дырывлáна бóчычка, з бóків з вúшкамы, накладэши сáла у кубэлэц, крышкою накрýеш і кіёчком звéрху прыдáвыш. Добрэ сáло збырыгáеца і мышы ны долáзять.*

КУДОСА ж. Завея. *На двер ны выйдэши, кудоса узялáся.*

КУЗÁКА ж. Казяўка. *Кузáка у траві пóвзае, да й тáя жы́ты хóчэ.*

КУЛЬБА ж. Непрыгожая, нязграбная. *Як бúдэш гéтака кульба, то напéвно у дíвках остынишся.*

КУЛЬГÁТЫ незак. Кульгаць. *Мóжэши кулькі хоч кульгáты, на ру́кі ны вóзыму, ты ужэ вылýкі хлóпchyк.*

КУЛЬКІ прысл. Колькі. *Кулькі грóшэй дíтам ны давáй – як у прóреву.*

КУНЧЭ часц. Именна. *От тобі кунчэ зáрэ трéба гéта потрыпéля.*

КУНЬСКІ ШЧАВЭ бат. Шчаўе курчавае. *Куньскі шчавэй любыть росты там, дэ сýро.*

КУРКУШКІ мн. Кортачки. *Ны сыды на куркушках, ногі заболя́ть.*

КУРКЫ мн. Абцасы. *Купыла тóфлыкі на курках.*

КУРОК м. Корак. Зробы з газéты курка, заткны бутылку.

КУРОП'Я н. перан. Малое, худое, невялікага росту. *Куроп'я малое, а й вонó туды, куды всi.*

КУРТАЧЫ мн. Кароткія ногі. *Кульгáе помáлу на своіх куртачах.*

КУРЧ м. Сутарга. У Здýтові ны кáжуть “нóгу свелó”, а говорать “курч у нóгу влíз”.

КУРЫТЫ незак. Парыць. Я бáчу, шо у тыбé у хліві сíно курýть. Такóго сíна корóві ны дасы, сыбá но на пудсцюл.

КУТАСÍ мн. Махры. *Хўстку з кутасáмы на свáто дыржáть.*

КУТЯ ж. Пярловая каша. У нас на Дідý зауши кутю варáть.

КУФÁЙКА ж. Фуфайка. *Куфáйка полíзла, трéба плюшку купля́ты.*

КУЧКА ж. Загарадка, стойла. Зажынý корóву у кúчку.

КУЧМЫ мн. Ускудлачаныя валасы. *Кúчмы роспustыла, дўмае, шо хорошэ. Хорошэ, як дíвчына заплытэцца, да косныкі у кóсы поуплітае.*

КУЧМЭРА ж. Непрычасаная, неахайнайа дзяўчына ці жанчына. *Шо ты, кучмéra, розпáтлалася, ліши бы хўстку пуд мэндэль зав'язала.*

КУШ м. Карзіна з лазы альбо нітак, кош. *Грыбы ў набрálы пóуны куши.*

Л

ЛАКОМЫ прым. Принадны, смачны. *Бáтько зáвишэ дíтюм лакóмы кусóк oddásцу.*

ЛАКЫЗА ж. Той, хто многа гаворыць. *Усi вíдають, якая ты лакыза, як дэ шо знаеши, то за пáзухою ны нóсыши, а всíм торóчыш.*

ЛАПА ж. Прылада для выцягвання цвікоў з дрэва. *Позíч, Мыкіта, лáпу, хóчу гвóзьді з сціны повырывáты.*

ЛАПКІ мн. Галінкі хвоі, елкі. *Як хвоёвымы лáпкамы на зýму яблыню вкрыеши, то зáйцы корў ны погрызутъ.*

ЛАПНО н. Вапна. *Лáпном скléна побілýла.*

ЛАПЫТЫ незак. Зашываць, накладаочы латкі. *Трэба лáпты нагавы́цы, а то колíна вжэ свíтязца.*

ЛÁСЫЦЫ мн. Малюнкі ад марозу на шыбах. *Подывысь, який лáсыцы на окні морóз намалёвáв.*

ЛАТАК м. Лотаць. *Навысні болóто латакáмы укрывáеца, кулькі бáчыш – усé жсóветэ.*

ЛАТЫ мн. Адзенне. *Лáты прыбыры, чогó воны по всюй хáті роскíданы.*

ЛАХВÁ ж. Удача. *У сусíдыя высíлле, то вам ужé лахвá, готовы ныдíлю госцовáты.*

ЛАХМАНЫ мн. Парванае адзенне. *Скідай вжэ гéты лахманы, пырыd людьмы сóром.*

ЛАХУДРА ж. груб. Неахайнай жанчына. *Ужé хúтко обíд, а вонá дося нэ прычэсана, ны одíта як слід, хóдить, бы лахудра, по хáті.*

ЛЁДÓВНЯ ж. Холад у хаце. *У хáті ны тóпляно – лёдóвня, а дыткі босяком бíгаютъ, хай но похворýютъ, то я тобí ужэ дам.*

ЛЁКОТÍТЫ незак. Дрыжаць. *Выганяй дітэй з воды, хвáтыть ўім плюхаться, ужé ѹ так лёкотáть і губы у ѹіх сýні.*

ЛÉТНІЦА ж. Летняя кухня. *Возьмы мэдныцу в лётніцы.*

ЛÍТЮСЬ прысл. Летась. *Шэ літюсь я до цérквы ходыла, на клíросі спываала.*

ЛОКШЫНЫ мн. Лапша. *Саморобны лóкшины смачнішы за магазінны.*

ЛОПОТИТЫ незак. Спяшацца. *Гóдэ тобí лопотíты, сядь.*

ЛОВКІ прым. Здатны. *Ох і лóвкі ты до гўлёк, коб гéтакі ты до робóты.*

ЛУЖОК м. Ложак. *Трэба лўжска хорошэ застылáты, подушки постáвыты, пудзóрніка повíсты.*

ЛУПЫНЫ мн. Лупіны з бульбы. *Укінь лупыны у чыгун. Як бўду свынью картóплі варыты, то і лупыны звару.*

ЛУСТА ж. Кавалак. *Мойі діты ны голóдны, за дэнь мо п'ять раз прыбíжáть, лусту хліба ухвáтять.*

ЛЫБЭДЫКІ мн. Прысмакі. *Йіж крышаны, ны всэ ж тобí лыбэдыкі йісты.*

ЛЫДВÓ аг. Гультай. *Хто тобí казáў, шо вонá робóча, лыдвó з лыдвá.*

ЛЫМЫНТОВАТЫ незак. Моцна крычыць. *Як зачнууть сварытыся, лымынтуютъ на вэсь двур.*

ЛЫПЫТУН м. Балбатун. *От дэ вжэ лыпытун, рот ны закрываайицца.*

ЛЫТКА ж. Галёнка. *Ны віду, шо за хворóба, алé лыткі пíком пычутъ.*

ЛЫХІ прым. Дрэнны. *Лыхі чоловік як попадéться, то поскáчэши.*

ЛЫШЧЫНА жс. Лясны арэх. *Муй старый лышчыну з лісу прыніс і коло хаты посадыв. Горыхів зáвшэ на лышчыні булó пóвно, а у гэтym рóці нíшо нымá, мо пудмэрзла лышчына зымою.*

ЛЭДВО прысл. Ледзьве. *Набралы гэтулькі ягуд, шо лéдво дотяглы дохáты.;*

ЛЭТАВКА жс. прым. Хуткая, жавая. *Куды́ дівчына поді́лася! Шéно ж тут була́ гэта лéтавка.*

ЛЮБЛÍВЫ прым. Нятлусты (пра мяса). *Мáты стараеца дітюм усэ ліпшэ oddáты, самá зróду люблівого шматочки собі ны взяла.*

ЛЮДСЬКІ прым. Не дзяржаўны, не калгасны. *У гэтуй клётці посáжсаны людській картóплі.*

ЛЮЛЬКА жс. Калыска. *Положы́ дытя у люльку, ны прывучай до рук.*

ЛЮТАВЫ прым. Які аслабеў. *Күшка як окоты́лася, то лютáва стáла, йісты ныц ны хóчэ.*

ЛЯДА жс. Прылада, якая дапамагае чалавеку аднаму пакласці бярвенне на воз. *Бúдэш у ліс па дро́ва йіхаты, то возьмы́ ляду, мо прыдэца самому ліс па вуз грузы́ты.*

ЛЯКАТЬСЯ незак. Палохацца. *Муй унúчок усэ лякайицца, начáмы ны спыть, плáчэ, оно й хóдымо до сусідкі, коб од пырыляку пошиптáла.*

ЛЯПАВКА жс. Мухабойка. *Дай но ляпавку, бо гэта мұха мӯцно дозоляе.*

ЛЯПАТЫ незак. экспр. 1. Падаць (пра снег). *Нымá як іты́ прóты ві́тру, бо сніг у очы ляпае. 2. перан. Гаварыць абы-што. Самá выновáта, шо вун з тобою говоры́ты ны хóчэ: ны трéба булó абы-што ляпаты.*

M

МАДЫГОВАТЫ незак. Прымяраць. *Бáло шы́ю сподны́цу, мадыгую, коб блышчáчи празу́кі повышывáты.*

МАЗАТЬСЯ незак Капрзынічаць (звычайна пра дзяцей). *Гéтакі вылýкі хлóпчык, а мázатысь любить, як малéнькі.*

МАЗУРЫ мн. Малюнкі. *Бач, якэ юстро з мазурáмы.*

МАЗЯ жс. Плакса (звычайна пра дзіця). *Розбэстыла тыбэ́ мámка, мázёю став.*

МАЛО НЫ прысл. Трохі не. *Мáло ны обозвічыўся.*

МАЛЫЧКО прысл. Мала. *Пудожды́ крýшику, зáрэ докóсымо, вжэ мálычко осталось.*

МАМОНА жс. Пустыя слова. *Гóды вжэ мамóну городы́ты.*

МАНТЫЛЯТЫ незак. Целяпаць, калыхаць. *Ны мантыляй мні лéйцамы пýрыд нόсом, ліпш конý запражжы.*

МАРАКУДНЫ прым. Марудны. *Ны люблю кудэлю прáсты – такáя робóта маракúдна.*

МАРКІ прым. Светлы, які хутка пэцкаецца. *Хвáйнэ плáтте, алé нáдто маркóе.*

МАРНОВÁТЫ незак. Нішчыць, псаваць. *Ныякоi з тыбé помочы, онó тóпчышся по загонi, бадылле марнúеш.*

МАРЫМОНЬСКІ прым. Старадаўні. *Шо гéто на тобí за споднýца марымоньська?*

МАТЭРЫЯ ж. Тканіна. *Молодáя на высíллі усім тóткам матэрью на плáття пов'язáла, шэ й по шаляныvci дáла.*

МАХОНДЫ мн. Твар. *Вун то юй добрэ у махонды надавав.*

МАЦЫКЛÉТ м. Матацыкл. *Ты знав, шо наш сусíд мацыклéта купýв?*

МАЦЯТЫ незак. Мацаць. *От помáцяй, які бómбэль выскочыv.*

МЕСТО н. Паслед, плацэнта. *Корóва отылы́лася, шэ коб мéсто вы́шло, то бúло б зусíм дóбрэ.*

МЛЯВО прысл. Млосна. *Так сónцэ напыклó, шо аж мляво стáло.*

МНЯКУЛА аг. Слабахарактарны чалавек. *Ты йому́ ныц ны зróбыши, бо ты мнякула, а вун зух.*

МНЯЛО аг. Нерашучы чалавек. *Чогó у хáту ны захóдыши, тóпчышся на порóзі, бы мняло.*

МОКРЫЦА ж. бат. Зоркаўка. *Моé пólэ у нызы́ні всé мокры́цю загнáло.*

МОЛОЗЫВО н. Малодзіва. *Корóва отылы́лася, молóзыво здоíлы.*

МОЛОЧÁЙ м. бат. Тоe ж, што і бадзяк. *Молочай любыть у тінóчку росты.*

МОЛЫТЫСЯ незак. Бубніць. *Мою стару́ю онó зачыты – тры дні бúдэ молытвы.*

МОНДРЫ прым. Мудры. *Говоры́ть чысто по-ру́ськi, от мондра.*

МОНЁХАЛО н. Запаволены чалавек. *Гэтэ монёхало покá вы́збыраfца, то всi лю́ды розы́йдуца.*

МОРВА ж. бат. Шаўковіца. *Кулькі сыбé помытáю, зáвшэ гéта мёрва тут рослá, мусыть старэе дéрыва.*

МОРГОТИТЫ незак. Пералівацца. *От хороиш водá на сónцы морготы́ть.*

МОРЫТЫ незак. Хіліць на сон. *Слúхала, слúхала сусíдчыны бáйкі, аж на сон моры́ты почалó.*

МОСКЫ мн. Мазгі. У мынэ од твогó вы́ску хўтко мósцы закіпля́ть.

МОТЛАХІ мн. Рэшткі чаго-небудзь. *Покінь ты гéты мóтлахi, я тобí ўсэ нóвэ куплю.*

МОТУЗ м. Адрэзак тонкай вяроўкі, тасьмы. *Нымá кому́ зáгородь полáдыты, трéба хоч мотузом жырдыну прыв'язаты.*

МУДÓХАТЫСЯ незак. Марудзіць, корпацца. *Ны мудóхайся, хучый збырайся, трэба рўшты на досьвітку.*

МУЛЯ ж. Глэй. Як гáткі пырысыхáлы, то у мўлі мόжна булó в'юныів ловы́ты.

МУЛЯТЫ¹ незак. Ціснуць (пра абутак). *Нішо попáло у чóбот, мўцно мўляе, аж іты нымá як.*

МУЛЯТЫ² незак. Мазоліць вочы. *Стойіть тут посырэд двóру сырыд літа брычка, порá ёйі прыбрáты, бо вонá мні очы мўляе.*

МУРАВА ж. Зарослы густой травой участак поля. *Бéто й полóла ныдáвно, а на пólі ужэ мўрава.*

МУРЗА ж. Брудны. *Ідý вмýйся, мўрза, стыдóтте на тыбэ дывы́тысь.*

МУСÓВО прысл. Неабходна, абавязкова. *Мні мусóво трэба туды потрапыты.*

МУСЫТЬ прысл. Магчыма, мабыць. *Ны помытáю, колы до нас Ганна останні раз захóдыла, мусыть дэ áж навысні.*

МУТУН м. Той, хто хлусіць. *Я ны повíру ныгóдному слóву, бо знаю, шо ты дóбры муту́н.*

МУЦЯК м. Варанае яйка з моцнай шкарлупой. *На Вылýкдэнь дíты б'юцца муциякамы.*

МУЧÁНКА ж. кулінар. Крывянка. *Як свынó заб'ёмо, то я зáвшэ мучánкі нальваю.*

МЫЗЭРНЫ прым. Малы, невялікага росту. *Наша нывéістка мызэрнынька, алэ похватнáя, зáвшэ пέрша впраўыцца.*

МЫНТЭШКА ж. Мянташка. *Кóсары кладúть мынтэшку за холя́ву, коб булó зру́чно доставáты, колы трэба мынти́ты косу́.*

МЫРГОВАТЫ незак. Разлічваць, думаць. *Нáвэть ны мыргуй, всэ однó ны спрáвдыцца.*

МЫТЭЧКА¹ ж. Вельмі худая (звычайна пра дзяўчыну). *У дысятym клáсі стáла зусім як мытэчка.*

МЫТЭЧКА¹ ж. Пустаслоў. *Нымá тобі повíры, бо знаю, дóбра ты мытэчка.*

МЭМЛЫТЫ незак. Кленчиць. *Огідло мні слухаты, як ты всю дорóгу мэ́млыши.*

МЭНДЭЛЬ м. Способ завязвання хусткі (на патыліцы). *Зав'язáты хустку пуд мэндэль.*

H

НА МЫГАХ прысл. Паказваць што-небудзь мімікай. *У гéтого чоловіка сын німкó, то вóны з йім на мыгах говорать.*

НА НÉТ прысл. Зусім. *Ніколы птаства булó пóвныи двур, а зárэ нíшо кўры звылы́ся на нéт, кáчкі пропадають, гúсы ны вывóдяцица.*

НАБÁВЫТЫ зак. Падгаварыць. *Стáрши дíты мéнших набáвылы, коб тýйі у сусíдскі садóк залíзлы да яблык накráлы, то я лозы́нкою дóбрэ i стáрших, i мéньчых нацъвóжыла.*

НАБÍРКА жс. Невялікі посуд, у які збираюць ягады. *Ягоды збырають у набíрку, а послі высыпáютъ у выдрó.*

НАБУХTÓРЫТЫ зак. Наліць. *Нáшо ты мнi гéтулькi воды набухтóрыла?*

НАВМÍТЫСЯ зак. Запасціся. *На всíх ны навмíешся.*

НАВМÚР прысл. Настырна. *Вонá такáя чыпíрка, шо як шо надúмае, то йты́ме навмúр.*

НАВМÝСНЭ прысл. Спецыяльна. *Я навмýснэ мовчáла.*

НАВОЛОКА жс. Навалачка. *Натягнý чысту нáволоку на пóдушику.*

НАВРÝТЫСЯ зак. Настроіцца. *Вонá такáя, як наврýтылась, то ужэ зробыть так, як надúмала.*

НАВYДЖÁТЫ незак. Наведваць магілу памерлага на другі дзень пасля пахавання. *Учóра свíкруху похоронылы, зáвтра пўйдэм навыджáты.*

НАВЫЛЁТ прысл. Наскрозь. *Вун з войны прышóв порáняны мúцно, йому гру́ды пробыло навылёт.*

НАВЫПЫРЫДКI прысл. Навыперадкі. *Дíты по пóплаві навыпýрыдкі бíгають.*

НАВЫРНУТЫ перан. Многа з'есці. *Ны знаю, якáя вонá до робóты, а до йíжы мúцно завzáята: навырнула мы́ску товкéni, як за спы́ну кíнула.*

НАВЭТЬ прысл. Нават. *Я нáвэть ны знала, шо ты мнi роднёю довóдышся.*

НАГАВЫЩЫ мн. Штаны. *Маты, пудрубы мнi нагавы́цы.*

НАДНЯТЫ зак. Адняць. *Насыпала пóвну скры́ню пышны́цы, шо й з місця ны зрушыши, трéба крохi наднáты.*

НАДÓСВІТКУ прысл. Рана. *На базár зобра́лысь. Узáвтра надóсвітку бúдэм выруша́ты.*

НАДРУПАТЫ зак. Назбіраць чаго-н. дробнага. *Ягуд мнóго, алé малéнъкi, насы́лу по выдрú надрúпалы.*

НАДТО прысл. Вельмi. *У нас нáдто смáчны карасí, сушионы на соломi.*

НАДУТЫСЯ зак. Пакрыўдзіцца. *Дýво, шо вонá наду́лась, зáвшэ сыділа як мыши у крупi, а зárэ юй мынéцца.*

НАЖОРЫТЫ зак. Адлупцаваць. *Бáба Полáя з унúкамы ны пéцькалась, онó шо ны так, то на же́рый по тому місцi, шо ныжэй спыны.*

НАЙМЫ толькі мн. Наёмная праца. *Ніколы сэмні вылыкі булы, тяжко всіх прокормыты, то, бувало, дітэй у наймы oddavały.*

НАКЕВЗАТЫ зак. Напэцкаць, намазаць. *Накевзала абы шчо, а думае, шо карріну намалёвала.*

НАКЛЮКАТЫСЯ зак. экспр. Напіцца. *Дэ ж ты гэтак наклюкатыся вспів, шэно був нормальны.*

НАКЭЦЯТЫ зак. Зрабіць абы-як. *Накэцяла нысмачноi затіркі, нымá там ны молокá, ны шкваркі, то йіж сама.*

НАЛОПАТЫСЯ зак. Наесціся многа. *Добігла до даромнёго, налопалась, бы зроду ны йіла.*

НАЛЫВЭЙКА ж. кулін. Крывянка. *Посады нальвэйкі у піч, зэрэ само вытопылось.*

НАОБМАЦЬКІ прысл. Навобмацак. У сінях такая тэмрава, шо я наобмацкі ёле клямку нашла, коб у хату потрапыты.

НАОБУСКУ прысл. На босую нагу. *Баба Полая і взыму ходыла у рывовых чоботах наобуску.*

НАПОВІР прысл. Даверыцца на слова. *Ны быдá, шо грóшэй нымá, у нас лю́ды і наповір дають.*

НАПРАВДУ прысл. На самай справе, сапраўды. *Направду кáжэши, чы знов кóшылі плытэши?*

НАПРЫЖЫТЫСЯ зак. Хутка, з жаднасцю напіцца вады. *Воды напрыжылась, шо ма́ло ны лопнула.*

НАПРЫНДЫТЫСЯ зак. Насупіцца. *Напрындылася, дывыцца з пуд ілбá, бэто я, пырыд ёю вынова́та.*

НАПУГАТЫСЯ зак. Цёпла апрануцца. Як у мороз напугаешися добрэ, да робыты почнёши, то шэ гури собі зробыш, бо якмань упрыеши.

НАСАДЫТЫСЯ зак. Многа наесціся. *До стола як долізла, то вжэ ж і насадылась.*

НАСВАРЫТЫСЯ зак. Накрычаць, насварыцца. *Дай мні душу одвысты, да насварытися ввóлю.*

НАСІННЫК м. Пераспелы агурок, які ідзе на насенне. *Гуркі попырыросталы, сыбá но на насінныкі іх оставляты.*

НАСМЫКАТЫ зак. Назапасіць. *Нáшо ты голля на гору наスマкала?*

НАСОВГНУТЫСЯ зак. Наткнуцца. *Насовгнúлась на нíшо гóстрэ.*

НАСТРОМЫТЫ зак. Вывіхнуць. *Муцно нóгу настромыла, ступыты нымá як.*

НАСТРОПОЛЫТЫ зак. Падгаварыць, падвучыць, настроіць. *Шо ты скáжэши, пырыкувала начнáя зозуля: як жу́нка йогó настрополыла, то ма́тыра вун вжэ ны послухае.*

НАСТУЛНЫК м. Абрус. *Які хорóши вышыты настулнык!*

НАТОПТА́ТЫСЯ¹ зак. Моцна наесціся. *Натоптáлась товкéні, шо й ходы́ты ны здўжаю.*

НАТОПТА́ТЫСЯ² зак. Змарыцца. *Бέто ныц і ны робы́ла, а за дэнь натоптáлась, по дворы́ хóдячы.*

НА́ТХА ж. Адрыжка. *Оно́ капу́сты пой́м, зráзу нáтха нападэ.*

НАТЫРЫБЫ́ТЫСЯ зак. Многа наесціся. *Мы нíколы повы́злы тылáт здавáты, да й забáвылы зра́ночку аж до самéнъкоi нóчы. Нýхто ўісты ныц ны брав. А у Гáнны i сáло, i гуркí булы. Сíла вонá, самá собí натырыбы́лася, ны з кíм ны поділы́лася.*

НАЦЬКОВÁТЫ зак. Падгаварыць. *У мэ́i систры свíкру́ха нáдто врэ́дна, нацьку́е сýна на нывістку, то вонý у сымнí онó колотяцца.*

НАЧЫПУРЫ́ТЫСЯ зак. экспр. Прыгожа апрануцца і прычасацца. *Ты чы на тáнцы настрóилась, шо начыпу́рылася?*

НÍЧОГО прысл. Чамусьці. *Нíчого ж я прыйшлá до тыбэ́, а вжэ забўла. От головá у мынэ ныя́ка.*

НÍШЧО займ. Нешта. *От гéта нéндза, нíшчо як надўмае, то вчéпыцца, бы слóта.*

НОРОВЫ́СТЫ прым. З харктарам. *Моя́ свýнка норовы́ста, покуль дэ чого смáчнынъкого юй ны дасы́, вонá й до коры́та ны пуды́йдэ.*

НОСЫЛА ж. Драўляная жэрдачка для пераноскі сена. *Нысты́ копы́цу на носы́лах тóжэ ны абы́ якáя наву́ка: як бáчыш, шо копы́ца похíльлася, тогó бóка на носы́лі пуды́мáй.*

НÚДІТЫ незак. Перажываць. *Ты з дóму пой́дэши, а я бýду нўдіты, дэ ты да як ты.*

НУДЫ́ТЫ незак. Нудзіць. *Нíшо нўдить, мόжэ шо нысві́жэ зй́ла.*

НУ́ШКА ж. Клунак. *Ганна зобрáла сво́і лáты, закінула нúшку на плéчы да й iз хáты подалáсь. А дэ вона зárэ, то я тобí ны скажу́, бо ны ві́ду.*

НЫ ЗУ́ЗРЫ́ТЫСЯ зак. Не апамятацца. *Ны зу́зрылася як нуч прошлá: шéно спáты лыглá, а ужэ порá вставáты.*

НЫБУРА́КА аг. Гаротнік. *Мáты моя́ ныбура́ка гéтак покутовала останні гóды, шо жалёта булó дывы́тися на ёйны мўкі.*

НЫВДÓБЫЦА ж. Участак неўрадлівай зямлі. *Пры Пóльшчы оды́н чоловíк пíшкóм од Здýтова до Варшáвы ходы́в, коб ёму зэмлю дру́гу дálы, бо попáла нывдóбыциа.*

НЫВМОВÍРНЫ прым. Неймаверны. *Вун шэ малýм був нывмовíрны.*

НЫВРЫ́МСНЫ прым. Непаседлівы. *Муй дід хоч старый був, алэ ныврýмсны, усé нíшо мырговáв, добувáв.*

НЫГДЫ прысл. Нíколі. *Я од ёгó ныгды дóброго слóва ны почу́ла.*

НЫГОДЫ́НА ж. Непагадзь. *Куды́ ты ёйі выправляеши? Зárэ такáя ныгоды́на, шо й собáку на двур ны вы́жынэши.*

НЫГОДЯШЧЫ прым. Лайдак. Чоловік у мынэ ныгодяшчы, до роботы ныякі, а до гулёк заўзяты.

НЫДОДЮРКІ мн. Зношанае адзенне. Повыкідай гэты ныдодюркі, бо ужэ пырыд людьмы сором, шо ты ходыши бы онучныца.

НЫЛЮЦЬКІ прым. Нікудышні, абы-які. І сама ныопрат, і мужыкá собі нылюцького нашла.

НЫМАВІСТЫ ШО прысл. Немаведама што. Нымавісты шо чвэрьла моя жунка, а собі стояв, да оно посміхався.

НЫМАЛАДУ ШЧО часц. Невядома што. Маты юй нымаладу ишо наговорыла, то вонá тыпэр ны прыступу. Шо вжэ вонá чвэрьла, нымаладу ишо.

НЫМАШЫКА безасаб. Няма. Нідэ кут подівся, кругом шукала, ныдэ нымашыка.

НЫМЫЖЛЮДНЫ прым. Нелюдзімы. Муй старый ныкуды ны хотів ходыты: ны на высілля, ны до сусідов, нымыжлюдны буў, ото завеш сам собі.

НЫНАДЖАНО прысл. Нечакана. У войну мы ны одразу од німцыв утыкалы, думалы, шо нас ны зачеплять. Аж одногó разу нынаджсано прыйхалы воны машинаамы, почалы наших людэй хвататы, што ны пудчынявся, тых пострылялы. От тогды мы втамылы, якейе лыхо до нас прышло.

НЫОБОЛЯТЫ зак. Не жадаць добра. Як бу́дэш людюм ныоболяты, то и тобі нычога бу́дэ.

НЫОДВАЖНЫ прым. Сарамлівы. Ну чого ты гэтакі ныодважны? Чужый дыткі зной, які настырны, з рота вырвуть, як шо схочутъ.

НЫОПРАТ аг. Неахайны чалавек. Як була з малэчку ныопрат, то гэтака і осталась.

НЫХÁЙ часц. Няхай. Ныхай люды кажутъ шо хочутъ, а я своё робіты бу́ду.

НЫХЛЮЙ м. Нягоднік. Чого ты нудыши, шо ёго дёвгі нымá і вун собі нікого найдэ. Як вун ныхлюй, то рано чы пузно сыбэ покажэ.

НЫХОРЫЗНЫ прым. Непрыгожы. Дівчына такая собі – ныхорызна, а побачылы б якога мужыкá собі урвала.

НЫЦ заем. Нічога. Ны шукай, у мынэ ныц нымашыка.

НЫЦЬМА прысл. Ніцма. Я ужэ й ны знаю, шо у тих там наробілося, мы як у хату вбіглы, то господар ныцьма на пудлозі лыжав.

НЫЧÓГО прысл. Дрэнна. Нычога ты, сынку, зробів, шо зразу ны прызнався.

НЫШПОРКА аг. Дасціпны, усюды суне свой нос. Ныц од ёй ны сковавеш, такая нышпорка, шо всэ найдэ.

НЫШПОРЫТЫ незак. Нешта вышукваць. *Усю́ одэ́жу у шкапі́ пырывырну́ла, шо вжэ ты там нышпорыла?*

НЫШЧЫМНЫ прым. Скаромны. *Ны бўду я гэты нышчымны кришаны йисты.*

НЫШЧЫМНЫЦА ж. Голад. *Гэтика була нышчымныца, людъи з голоду вмирали.*

НЭВАХ м. Неакуратны. *У людэй діты як діты, а муй нэвах уродыўся.*

НЭМОЧ ж. Слабасць. *Нішо мні ныдобрэ: у грудях храпостыть, няка нэмоч напала.*

НЭНЗА аг. Надаедлівы. Учыпилась, нэнда, купы юй, купы патёркі, а дэ мні ғрошэй на всэ набраты.

НЭСЛУХ м. Непаслухмяны. *Тобі кулькі хоч кажы, хоч пэнькны, а ты, нэслух, по-своёму зробыши.*

НЭСМАЧ ж. Усё, што не мае смаку. *Чы смачны був обід? – Нэсмач!*

НЭТРА ж. 1. Глухая мясціна. 2. перан. Праташы чалавек. *У сусідыў дытэй многа, а кормыты нымá чым. Гэта нэтра як напала на садок, то яблыка шэ зылэтухамы пообносылы.*

НЭХРЫСТЬ м. Нехрышчаны чалавек. *Гэтоі нэхрысць мо дэ і до цэркви зроду ны ходыів.*

НЮХРЫТЫ незак. Вышукваць. *Някій чоловік пудозроный у нас у сылі об'явіўся, ходыть, за всімы наблюдае, нішо вынюхруе.*

O

ОБДЫРÁТЫ незак. Абчышчаць ад паасткаў бульбу. *Картоплі у эмі порослы, трэба храсткі обдыраты.*

ОБІРУЧ прысл. Абедзвюма рукамі. *Дырывіна мӯцно тóвста, ёй і обіруч ны обхвáтыши.*

ОБКІДАТЫ зак. Пакрыцца плямамі, прышчамі. *Губы болячкамы обкідало.*

ОБМАЛЬ прысл. Мала. – *Позыч, Галéна, цыбулі.* – *Ны позычу, бо у самэйі обмаль.*

ОБОЗВІЧЫТЫСЯ зак. Параніцца. З драбыны впала, мӯцно обозвічылась.

ОБОЛВÁНЫТЫСЯ зак. Коратка падстрыгчыся. *Пудстрýгся, бы орыштант. Дэ ты умудрыівся гэтаі оболвáнытысь?*

ОБОПЭРТЫСЯ зак. Абаперціся. *Одна я у світі, нымá на кóго обопэртысь.*

ОБОРВÁЛО зак. Герпес. *Ны пойду на высілле, нымá як, бо оборвáло усі губы.*

ОБРАЗ *м.* Ікона. *Молодыйі на высіллі сидять на покуті пуд образамы.*

ОБРОТЬ *ж.* Зброя на каня. *Накінь оброть конёвы на голову і закелзай.*

ОБСАДЫТЫСЯ *зак.* Пакалечыцца. *Нымá у тыбэ головы, сама всі копыцы поносыла, пудорвáлась, обсадылась на всэ літо.*

ОГОРНУТЫ *зак.* Апанаваць. *Гэтака жалёта огорнула, увэсь дэнь плáкала.*

ОДБУНЧЫТЫ *зак.* Адтапырыць. – *Шо ты тут ужэ губу одбунчыла?*

ОДЗЫЛЯПЫТЫ *зак.* Адчыніць. *А хто ўжэ гэто дэвёры одзыляпыў?*

ОДРЫГНУТЫСЯ *зак.* 1. Адрыгнуцца. *Капуста з бобом смачна і сыйтна, алэ йісты ны бўду, бо послі одрыгáеца і пычайка пычэ.* 2. *перан.* Прыпомніцца. *Одрыгнúцца тобі моі слёзы.*

ÓДУРА *ж.* Думкі. *Няка óдурा напала, хожу, ны знаю, за шо й братыся.*

ОДЧЫПНЭ *у знач. наз.* Зрабіць ці даць нешта, каб адчапіліся. – *Ну, дай шо-ныбудь одчыпного.*

ОЗІЯ *ж.* Вялікае памяшканне. *Якáя хáта вэль, і нашо гэтака озія.*

ОКРЫЯТЫ *зак.* Выздаравець. *Ходыла понура, прылёгла, аж бач, окрыяла.*

ОКІНУТЫ *зак.* Забыць. *Окінулы старэньку діты, ныкому ны трэбна.*

ÓЛУХ *м.* Недалёкі чалавек. *Óлух ты цара небесного.*

ОНÓ *часц.* Толькі. *Онó жыты почалы, ужэ й вмыраты пора прышла.*

ОНУЧЫ *мн.* Анучы. *Мойі діты наайдуть за што посварытысь – за онучу зроблять бўчу.*

ОПÁЛУШКІ *мн.* Драўляная пасудзіна для ачышчэння зерня ад шалупіння. *Возмы опалушки, очыстъ зірно от шылупыння.*

ОПОЛОНЫК *м.* Разліўная лыжка. *Быры кісль ополоныком наливай, ложкою ты бўдэши дўвого сёрбаты.*

ОПОЧЫТЫ *зак.* Адпачыць. *Вэльмы ты завязто дро́ва рубаеш, я гэтак яро вжэ ны здўжуло, дай крохі опочыты.*

ОПРЫЖЫТЫСЯ *зак.* Апячы. *Я кіп'яток выливаю, а тут діты бігають, забыры ўх, бо коб дэ ны опрыжылысь.*

ОПУДЫНА *ж.* Адзенне, вялікае памерам. *Натягла гэту опудыну, шо я тыбэ і ны познала.*

ÓПЫНКА *ж.* Вялікая хустка, якую накідвалі на плечы паверх вопраткі. *Óпынка у мынэ вжэ старэнька, вытрыпалася вся, алэ накінэши на плéчи, дай такі тыплій.*

ОРГІНЯ ж. Вяргіня. *Мні нараўляцца оргіні – воны́ дôўго цвіту́ть.*

ОРЫШТАНТ м. Бандыт. *Ну ты й вырадывся, натурально бы орыштант.*

ОСІНКА ж. Асенняе паліто. *Осінка у мынэ давнішня, шэ ніколы купыла, як на Украіну на заробкі йіздила.*

ОСКОМА ж. Аскома. *Мні твоі байкі про тэйе, шо узавтра бûдэ ліпш, ужэ скому набылы.*

ОСЛУН м. Від лаўкі. *Сядысь гónдэ на ослунчык, поговóримо з тобою.*

ОСМІХНУТЫСЯ зак. Усміхнуцца. *Шéно голосыла, а тут якмань пудскóчыла, осміхнулася і вжэ нідэ подалась. Шо то значыть молодэ...*

ОСТОЛОП м. Ёлупень. *Чогó стоіши як осталóп, робы́ шо-ныбуль.*

ОСТОРКНУТЫ зак. Апынуцца. *Побáчу, дэ ты осторкнэши, як ныхтó за тыбé ны засту́пыша.*

ОХЛЯЛА зак. Аслабела. *Гéтак охляла, покуль хвóра булá.*

ОХМУРЫТЫ зак. Падмануць (звычайна пра хлопца). *Як вонá умудрылася гéтакого вы́дного хлóпца охмурыты.*

ОХМЫСТРЫНЯ ж. Прыйбáральніца ў доме ў багатых людзей. – Ты подывы, кулькі гónору у гéтыйі бáбы! – То дýво, охмыстыня.

ОХОЛОНЫТЫ зак. Астынуць. *Ны йіж гарáчу ры́бу, ныхái охолонэ.*

ОЧЧЫПЫТЫСЯ зак. Не назаляць чым-небудзь. *Оччыпысь з свойімы розговóрамы сырэд нóчы, я і так выбылася зо сну.*

ОШАНУТЫ зак. Адскочыць, рэзка падацца назад. *Iшлá вчóра по дорóзі, побáчыла, шо коснычóк хвáйны лыжы́ть прáмо пэрэдó мнóю, дай, дўмаю, возьмú. Оно нахільлася, вун мыттю й знык. Я аж ошáнула, а послі втýмыла, шо гэто вúжык на сónцы грýвся.*

ОШЧÁВЫСТЫ прым. Падкіслы (звычайна пра малако). *Оишчáвыстэ молокó ны спáрыш, бо скіпýща.*

ОШЧÁПНЫ прым. Худзенъкі. *Людынка нывылы́чка, оишчáпна, алэ спрыйтна.*

П

ПÁДАНКА ж. Апалы яблык. *Позбырай пáданкі, то хоч свýнюм звáрымо, атó онó пуд ногáмы вала́юща.*

ПÁДКІ прым. Хваткі, хуткі да работы. *Iвáн готовы дэнь і нуч труды́тыся, гéтакі до робóты пáдкі. Алé шкóда, шо сýлы вжэ тэйі нымá, якáя нíколы булá.*

ПАЗЮР м. Пазногаць. *Дэ ты зáрэ дôбру дíвку наайдэш? Усí лыдáшчы: начыпúрацца, сподныцу корóтку одінуть, пазюры накráсять.*

ПАЛАТАТЫ незак. Ірваць. Заскóчыв у садóк, да як почáв трапеву́ палатáты, мýгом усé повырываў.

ПАЛІШЧЫТЫ незак. Біць. Быдá мні з гэтымы дітъмы: троé малых, онó одвырнúсь, ужсé однé одногó палішчыть.

ПАМПУХА жс. экспр. Таўстуха. Йогó жу́нка ны тáя худáя, а гэндэ во тáя тóвста, бы пампúха.

ПАРАДОВÁТЫ незак. Есці з апетытам. Казáлы, шо вонá онó скоромнэ ѹісць. Дывлюсь, а вона парадуе всэ, шо на столі стойть.

ПАРГАН м. Паркан. Повісь онúчу на паргáн, ныхáй просохнэ.

ПÁРУБОК м. Нежанаты хлопец. Я надіялась, шо ты з пárубком встрычáешся, а ты жонатого чоловíка собí нашлá.

ПАРШУК м. Вяпрук. Паршукá пудгодовáла кіль мо зо сто, то ж нішо зробылось, да й пропáв.

ПАРЫТЫ незак. безас. Пра павышаную вільготнасць перад дажджом. Трэба хуччый сіно грыбсты, бо парыть, мусыть бўдэ доиш.

ПАСÓК м. Рэмень. Бўдэши огрызáтыся, то ны забудь, шо пасóк на гвоздыку шэ вісьты, я тыбэ хўтко пудвучу.

ПÁТЛЫ мн. образл. Доўгія, нерасчесаныя валасы. Зáрэ й хлóпцы дóўгі патлы одпускаютъ.

ПАТЫЛЫЦА жс. Затылак. Болýть патылыца, нымá як головы́ повырну́ты.

ПАТЫРКÍ мн. Каралі, пацеркі. Булý у мынэ хоро́шы патыркí, да діты долізлы, нытку порвáлы.

ПЛУТ м. Паркан. За на́шу мóву нас дрágсять так: ліз кут чýрыз плут, розорва́в собí жывúт.

ПЛЫСКАТЫ прым. Пляскаты. Гуркí у бóчці посолыла, кружэчком накрыла, трэба гнёт положыты, то найды мні каміньчыка такóго плыскáтого, коб на кружэчок як раз був.

ПЛЫТКÍ прым. Неглыбокі. Возьмý полумы́сочка плыткóго.

ПЛЭШНЯК бат. Аер. Плэшняк ростэ на болóті.

ПЛЮХНУТЫСЯ зак. Упасці (звычайна ў ваду). Бéрог у сáжалиці слы́зкі, оступы́лася я, да й плюхнулася в вóду.

ПЛЮШЫВКА жс. Верхняе адзенне, пашытае з плюшу. Зобрáла грóшэй, купы́лы собí хвáйну плюшы́вку.

ПЛЯЖЫТЫ незак. Ісці не перастаючи (звычайна пра мокры снег). Нэпогóдь страшэнна: сніг з доишом пляжыть.

ПЛЯСКАТЫ незак. Пляскаць. Рáдый, аж у долónі пля́скае.

ПОБÁБЫТЫСЯ зак. Пра від скуры, якая становіца маршчыністай ад доўгага заходжання ў вадзе. Цілынькій дэнь у воді бróхалась, аж рўкі побáбылысь.

ПОВÓДЫТЫ незак. Напраўляць каня пры аранні. Як горéши, то коня хай хто повóдить, бо розóра бўдэ крывáя.

ПОВРОЧЫТЫ зак. Сурочыць. *Поврочылы лю́ды мо́ю тылу́шычку, ня́ка ныры́зва ста́ла, йісцу слáбо.*

ПОВСЦЬ ж. Шэрсць. *Овэ́ча пóвсць давно лыжáла у тóрбочцi, да ў моль побýла, ныц тыпэр ны зробыши.*

ПОВХ м. Крот. *Нымá спáсу од повхié – усёгó горóда скасовáлы.*

ПОВЫВАЧ м. Спавівач. *Коб у дытýта нўжскі булы ры́уны, ты йогó як у палюшку замотáеш, звéрху шэ ѹ повывачэм уку́тай.*

ПÓГАНЬ ж. груб. Нешта паганае. *I дэ гэ́та пóгань мыж людэй бырэ́цца?*

ПОГРАБЫТЫ зак. Адубець. *Одэ́жу у ополóкci полокáла у водi холóднuy, рúкi погráблы, ныя́к ны одогрыю.*

ПОДÓК м. Стажар'е. *У болóтi стожскá на вóду ны постáвыши, трéба робýты подкá з лозы́ і голля.*

ПÓДУМЫ мн. Сурокі. *На дíвчыну пóдумы напáлы, ныхáй бáба пошéпчэ.*

ПОДЫВЫТЫСЯ зак. Паглядзець. *Як подывы́тися, то ныц на гэ́туй дíвчынi нымáшыка: ны красы́, ны стáтi, а хлóпцы за ёйi готóвы побýтыся.*

ПОЖÁБЫТЫСЯ зак. Зморшчицца. *Постáвыла на стул гарáчу пытэльню, да ѹ пожáбылася клíёнка.*

ПОЗУБЫТЫСЯ зак. Прарасці, даць парасткі. *Дýмкi картóплi вжэ позубы́лыша, порá сады́ты.*

ПОКАМЫСЬ прысл. Пакуль. *Ты покáмысь ны поры́ гарáчку, а далéй мы помыргу́ем, шо робýты.*

ПОКАСОВАТЫ зак. Знішчиць, звесці. *Як утравы́лыша Лю́быны гúсы у муй горóд, то всi гуркí покасовáлы.*

ПОКВАПЫТЫСЯ зак. Спакусіцца. *На чужéе поквáпыша, то ѹ своé загúбыши.*

ПÓКЛАД м. Яйка ў гняздзе, дзе нясуцца куры, якое не забіраецца. *Як бўдэши яйца з гнýздá забы́раты, то пóклад осты́в, а тó куры почнúть абы́ дэ нысты́ся.*

ПОКОШТОВАТЫ зак. Пасправаваць на смак. *Дай хотъ покоштовáты, шо за смákів ты нарабы́ла.*

ПÓКУТ м. Столъ. Закопты́вся пóкут, порá красы́ты.

ПÓКУТА ж. Пакута. *A для мынэ найгúриша пóкута – гэ́то сiно грыбсты́ або на вышкáх топтáты.*

ПÓКУТЬ м. Чырвоны вугал пад іконаю. *У нас на высéллi молоды́ з молодэю на пóкутi на пóдушках сидя́ть.*

ПОЛÍПШАТЫ зак. Паправіцца. *Тóтка мой булá мўцно хвóра, дўмалы, ныц ужé з ёйi ны бўдэ, аж бáчымо, полíпшала, крыпчы́ша ста́ла.*

ПОЛОВІК *м.* Дарожка. У *хаті* прыбрáла, половікі потраслá, да й бач, як хорошэ́ стáло.

ПОЛОКАТЫ *зак.* 1. Паласкаць. Полокáла одéжсу у холóднuy водí, дай простуды́лася. 2. перан. Абгаворваць. Хвáтыть вам сусíдку полокáты, ліши на сыбé подывытэсь.

ПОЛОМЫСОК *м.* Неглыбокая талерка. Я вам налылá крышаны́в у поломы́сок, сядítэсь ў́жстэ. Нíколы як на выsílle чы выпра́выны робы́лы, людэй помно́го клыкалы, то поломы́ски у сусíдыv позычáла.

ПОЛОТТЕ *н.* Праполка. Усэ позароста́ло, полоттý повнó.

ПОМАРАТЫ *зак.* Выпацкаць. Дэ ты гéтак сподны́цу помара́ла?

ПОМАРНОВАТЫ *зак.* Знішчыць, загубіць. Хто тобi шо зарáдыть, як ты самá собi до́лю змóлоду помарновáла.

ПОМАЦЯТЫ *зак.* Памацаць. – Даіх хоть помáцяю, шо ты там нысéши у тóрbi.

ПОМЫЙНЫК *м.* Сметнік. А хто вжэ гéто додумався скоры́нкі на помыйнык повыкіда́ты.

ПОМЫТУШЧЫ *прым.* З добрай памяцю. Моя свікруха мо дэ всіх у сылі знае, хто колы́ роды́вся, гéтака вжэ помыту́шча, хоч і старáя.

ПОНАРАВНЫ *прым.* Прыемны, прываблівы. Дівчына понараўна, прывітна. Гéтак, шо у дівках ны останы́цца.

ПОНÓС *м.* Прадукты харчавання, якія нясуць на вяселле госці. Пўйдэмо на выsílle, то трéба сходы́ты у магазíн дэ шо на понóса купы́ты.

ПОНОСНЫ *прым.* Лёгкі, зручны. Твой соха нычóга, тýжска. От у мынэ́ хорóша: нывылýка, поноснáя.

ПÓНОЧЫ *прысл.* У поцемках. Шо ты пóночи побáчыш? Пожды вжэ до рánку.

ПОНУРЫ *ж.* Ціхі, маўклівы. Ніхто дівчыну зляка́в. З тогó ráзу мүцно вонá змінýлася: то булá говорлýва, а тыпér увéсь час понúра.

ПÓПЛАВ *м.* Сенажаць каля вёскі. Даібрэ тобi, шо кóло хáты тут жэ й пóплав. Мóжна гусéй, кáчок дыржáты, і корóву е дэ пásвыты.

ПÓПЫЦА *ж.* Хвосцік агурка. Доіччú ма́ло булó, то гуркí на́дто гýркі, а пóпыцу зусім ўісты ны бўдэши – бы полы́н.

ПОРÓЖЫЛЛЯ *н.* 1. Парадзіха. 2. Грубая, неахайнайя жанчына. У *хаті* ны пырысту́пты, а ты розлыглáсь як порожы́лля.

ПОРÓТЫСЯ *незак.* Старацца. Кулькі шчэ бўдэши порóтыся, якáя тобi з гéтого выгóда?

ПОРУГ *м.* Парог. Хоты́ добра. За всэ моé добро вонá мынэ і на порúг ны пусты́ла.

ПÓСМИХ *м.* Сітуацыя, падзея, з якой будуць смяяцца людзі. Ныц, з посміху тóжэ лю́дзы бувáютъ.

ПОТАПЦЫ мн. *кулін*. Малако з крышанымі кавалачкамі хлеба. *Як е хліб да молокó, то мні вárыво ны трéба – потáпцы найсмачнýй.*

ПОТРЫПЭЛІ мн. Старое адзенне. *Дэ ты вы́шикуала гэты потрыпэлі, нывжэ нымá шо лíпшого одіты?*

ПОТЫРУХА ж. Адыходы ад сена. *Коб сіна у Лóзах накосы́в, то хороство покрайній мéры, а прыв'із тэйе, шо в Чáлях наробы́в – одна потырúха.*

ПОХВАТНО прысл. Хутка. *Як сказáлы, шо лю́дьы прыйдут, то гэтак похвáтно всэ прыбыра́ла.*

ПОЧУЖÁТЫСЯ зак. Стаць чужымі. *Посвары́лыся браты за хáту да й почужáлыся з тойі поры.*

ПÓШМОРГА ж. Вузел на завязцы. *Мышкá на пошморгу зав'язáв, на плéчы кíнув, да й подáвся, а куды вжэ вун намíрыва, то я тобi ны скажú, бо й самá ны віду.*

ПОШЫХОВÁТЫ зак. Пашанцеваць. *Далёко ішлá, натомы́лася, алэ пошыховáло, шо ня́кі лю́дьы пудвызылý аж до хáты.*

ПРАЗУК м. Шнур. Гэ́так схуд, зробы́вся бы празу́к.

ПРАНЦОРЭБРЫ прым. образ. Шкадлівы, непаслухмяны. *Хай но встану, то я до тыбэ добырусь, шыбэнык пранцорэбры.*

ПРАСОВАТЫ незак. Прасаваць. *Найліши ручныкі качалком прасовáты.*

ПРАТATЫ незак. Прыйбраць у хаце. *У субóту бўду прáтаты в хáті, бо в ныділю до мынэ лю́дьы прыйдуть.*

ПРОГОЙСАТЫ зак. Прахадзіць цэлы дзень без работы. *Цілінькі дэнь прогойсав, а як вэ́чор настáв, то ты робы́ты надумав.*

ПРОДУХІ мн. Палонкі. *Ніколы муй дід на óзыры гэ́так ры́бу ловы́в: прóдухі порóбыть, вэ́нтыры постáвыть. Толкóво всэ робы́в, то й ры́бы у нас зáвіш булó пóвно.*

ПРОЙНЯТЫ зак. Прыйбраць. *Трэба пройняты бóрону з дорóгі.*

ПРОХУКАТЫ зак. Патраціць без толку (звычайна пра гроши). *Кулькі тобi грóшэй бáтько оставы́в, а ты вмудры́вся всi прохукаты, от тыпэр мыргу́й, дэ взя́ты.*

ПРОЦУДА ж. Прайдоха. *Ох ты ж i процúда, i чогó я тыбэ онó зáрэ побáчыла, якáя ты впра́вна.*

ПРОЯВА ж. Звестка. *Аж бач, колы́ проя́ва вы́йшла, хто б муг подўматы.*

ПРУТКІ прым. Жылісты, працаўты, дужы. *Я дўмав, шо гэ́той хлóпэц зной якій пруткі, а вун тры покóсы прошóв, дай ужэ косы́ ны потягнэ.*

ПРЫБЛУДА ж. зневаж. Чужы, нетутэйшы чалавек. *Скуль гэ́той прыблúда взя́вся?*

ПРЫГНІТАТЫ незак. Ціха размаўляць. Вонá як роскáзуе, то бέто аж прыгнітае, мусыть юй і говорыты тяжко.

ПРЫЛЁГЛЫ прым. Палеглы. Пышны́ца пósлі дошчú прылёгла стáла, трéба скосыты, бо пропадэ.

ПРЫМЫРГУВÁТЫ зак. Дапасаваць. Нымá чым дóбрым плóта полáдыты, то я от дўмаю, як дóшчычку прымыргувáты до гéтыі дýркі.

ПРЫНÍЗЫСТЫ прым. Нізкарослы. У ei всi сыны прынíзысты.

ПРЫП'ЯТЫ зак. Прывязаць (звычайна пра хатнюю жывёлу). Трéба корóву у лужску прып'яты, там травá лíша.

ПРЫПЫРАТЫ незак. Присланіць. Трéба прыпéрты дóскі до стынý.

ПРЫПЫЧОК м. Прypeчак. Я чыгúнчыка з капúстою на прыпýчок постáвыла.

ПРЫСПЧЫТЫ зак. Вельмі спатрэбіцца. А тобí прыспíчло сырéд ноchy нідэ сúнутысь.

ПРЫТУЛА м. Пра мужчыну, які не мае свайго дому. Поды́вшися, бέто й хлóпець ныблагí, алé ныц ны пнэцца свогó мáты: то до однéйі жу́нкі прыб'éцца, то у другойі пырыбúдэ, прытúла, да й гóды.

ПРЫТЬМОМ прысл. Настырна. Похолодáло на дворы, то коты прытымом лíзуту у хáту.

ПРЫЯТЫ незак. Спрыяць. Я тобí прыяты ны бўду, коб ты став лíши жы́ты, тобí й быз гéтого любыня – жы́вэши, як мыш у крупí.

ПРЭНТ м. Жалезны слуп. Прéнтом як жóрнув по кобылі, бідолáшка аж вы́гнулась.

ПСТРЫКАВКА жс. Тая, што гаворыць хутка і невыразна. Бóжэ бороны моюй нывісці шо сказáты, малáя пстэркавка, а з онúчы зробыть кúчу.

ПТАСТВО н. зб. Свойская птушка. Жы́вуть богáто, птáства пóвный двур.

ПУД МЭНДЭЛЬ прысл. Способ завязвання хусткі. Моя старáя аж похорышчáла, як зав'язала хустку пуд мэндэль.

ПУДБАРАБÁНЫТЫ зак. Падstryгчы. Ну то тыбэ й пудбарабáнылы, бέто пуд чыгúнчык.

ПУДГОЛЫВКА жс. Маленькая падушка. Моя мáты любыть высóкі пóдушкі, вонá поічы сéдячы спыть, а я такіх ны люблю, мні й пудголы́вкі хватáе.

ПУДГЫБАТЫ незак. Падагнуць ногі. Хлóпець так за рук вы́рос, шо як спыть на лávi, трéба йому нóгі пудгýбаты, ны вмішчáеца.

ПУДЖÁРЫ прым. Худы, жылавы. Вун онó выглядае слабым, а такі шэ пуджáры да прыткій, шо й молодому ны посту́пыцца.

ПУДЛІЗТЫ зак. Паддобраицца. Дóбрэ гéта молоды́ца до дýдька пудлізла, усé добро юй остáвыв, забўв і про дітэй, і про внúків.

ПУДЛІТОК *м.* Птушаня, якое вучыцца лятаць. *Моі хлопцы сіно косылы, да і гныздо з птушынітамы найшли, шэ маленькі кáчычки, пудлітки.*

ПУДЛОГА *ж.* Падлога. *Ніколы пудлогу ны кра́сылы, трéба булó добрэ дыркачом шаровáты, коб була́ хорóша.*

ПУДЛЫЗА *аг.* Падліза. *Хітрынкі пудлыза, колы́ трéба, уміе догоды́ты.*

ПУДНІБІННЕ *н.* Склепенне ў печы. *Моя ба́ба так учýла: як пудныбінне у пычы побіліе, то мόжна вжэ і хліб саджáты.*

ПУДОТКНУТЫСЯ *зак.* Знайсці падтрымку, апору. *До когó мні бўдэ у старыі гóды пудоткнутыся, ныкому я ны трéбна.*

ПУДПЭРТЫСЯ *зак.* Абаперціся. *Сусіды у нас хорóши, слúчай чогó мόжна бўдэ пудпэртыся.*

ПУДРОБЫТЫ *зак.* Спецыяльна што-небудзь зрабіць. *Начальнік так усэ хі́тро пудробыів, шо бэто вун і ны выновáты.*

ПУДРУБЫТЫ *зак.* Падшыць. *Маты́, пудрубы́ мні нагавы́цы.*

ПУДТАГЛЫ *прым.* Стройны, падцягнуты. *Ковалéр хорóши, пудтаяглы, хвáйны діты в ёго бўдуть.*

ПУЛЫТЫСЯ *незак.* Стараща што-небудзь рабіць з усіх сіл. *Пульшися, пнэшися, дўмаеш, коб усім догоды́ты, а шáны всэ однэ нымá.*

ПУП'ЯХІ *мн.* Пупышкі. *Як пуп'яхі на вырбі пожовтіють, тогды бўдэ тыплó.*

ПУСТАКІ *мн.* Блокі. У нас пустакі люды самы робылы, коб на фундамент спользоваты.

ПУТО *н.* зневаж. Бесталковы. *Ой, пúто, гóды тобі́ вжэ мамо́ну городы́ты.*

ПХÍМКАТЫ *незак.* Ныць. *Ны віду, шо дытя хóчэ, з ранку пхíмкае, мо зўбы лізу́ть.*

ПЫГÁРКА *ж.* Пенка на малацэ. *Люблю, як молокó у пычы впáрыцца да жёвтынъкою пыгárкою возымéцца.*

ПЫЛОВЫНЫ *мн.* Апілкі. Учóра дрóва рýзалы, то мнóго пыловынэй назыралось.

ПЫРХАТЫ *незак.* Стрымліваць смех. *Дід росказуе гісторыi, а дівчата віду ны подають, шо ўім смішно, оно пырхають у рукав.*

ПЫРЫБУТЛЫТЫСЯ *зак.* Пракіснущ (звычайна пра вадкасць). Трэба квас вылываць, бо пырыбу́тлывся.

ПЫРЫДУЙКА *ж.* Карова, якая не ацялілася. *Мы дыржáлі дvi корóвы. Одна хвáйна: і тылятко прывылá, і молокó у ёйі густэ. А дру́га нывдачна – пырыду́йка.*

ПЫРЫКЛАДАТЫ *незак.* Шо за дытя, не, коб послухало, от бўдэ пырыклáдаты: я слóво, вун – два.

ПЫРЫЛЯК *м.* Спалох. *Сходы́ до Лівоныхі, ныхáй пошéпчэ од пырыліяку.*

ПЫРЫПУСКАТЫ *незак.* Працацаць нерытмічна (пра педалі ў веласіпедзе). *Полáдь мní ровéra, нíшио пырыпускае.*

ПЫРЫСЦІЛАСТЫ *прым.* Пра бульбу. *Картóплі нысмáчны, пырысціласты.*

ПЫРЭЙ *м. бат.* Пырнік. *Пырэй на пólі як завыдэцца, то збáвытысь од гэтого зілля мўцно тяжско.*

ПЫРЭНДЖА *ж.* Паркан, загарадзь. *Кунь пырэнджу пырыскóчыв і погнáвся за волóкі.*

ПЫРЭЧЫНОК *м.* Пласт сена, які збіваецца граблямі. *Гéтулькі воды у болоті, шо сіно на носылы ны положыши, мусылы пырэчынкамы выносыты.*

ПЫТЛІВКА *ж.* Вальцеваная мука. Мука вышэйшага гатунку. *У бўдні дні мы хліб пыклы э жытній мукі, а вжэ на Коляды, на Вылкодэнь стара́лысь пытлівку прыпасты.*

ПЫТЭЛЬНЯ *ж.* Скаварада. *Як шкваркі пуджáрацца, тогды онó яйца на пытэльню выбываі.*

ПЫЦЮПА *ж.* Маленькі, няўмелы чалавек. *Жўнка у йогó тоўстынъка, нызгрáбна, нíколы бáба ёй пыцюпою называала.*

ПЫЧАЙКА *ж.* Пякотка. *I шо вжэ гэто за холéra: шо ны з'йім, од усёгó пычайка пычэ.*

ПЭВНО *мад. сл.* Відаць, мабыць. *Пэвно, ныц з ёго ны бўдэ.*

ПЭДРЫК *м.* Божая кароўка. *Пэдрык-вэдрык, полыты на нэбо.*

ПЭЛЁ *н.* зневаж. Бесталковы, неахайны чалавек. *Прыблúдилося до тыбэ няке пэлё Рэчыцьке.*

ПЭНЬКНУТЫ *зак.* Лопнуць. *Крычы, хоч пэнькны, мні одынáково.*

ПЭРКЕЛЬ *м.* Паркалъ. *Пэркель на сподныцу ны годыцца, возымы ліши занавескі пошый.*

ПЭЧУРКІ *мн.* Шампіньёны. *Послі доишчу на пóплаві пэчурок тьма.*

Р

РАБОТЫННЕ *зб. н.* Рабацінне. *Ну ты й дівку собі найшóв, ма́ло тогó шо выглядае бы вылкамы скідана, то шэй твар у работынні.*

РАДІÓГА *ж.* Посцілка. *Дай мні старую радюгу, я хóчу крохі лыстя з горódчыка повыносыты.*

РАЁВАТЫ *незак.* Жыць у дастатку. *Бўду жытвы раёвáты, бы мыш у крупі.*

РАПТОВО *прысл.* Нечакана. *Бўра няк раптóво налётіла, мы і ны зоглэділысь.*

РАЧКОВÁТЫ незак. Выконваць цяжкую работу. *Кўлькі я бўду сама на пólі рабковáты? Нывжé мni найбўльши трéба.*

РÁШКА жс. Карыта. *Свýнумй йéжу у рáшку повлывáй.*

РОВЭР м. Веласіпед. Як дід надўмае на ровэр сісты, бáба йіго дрágсныть: “*Вóйсько польске на ровéрах*”.

РÓГІ мн. Канцы хусткі. *Мni гéта хúстка ны нараáвытца – рóгі нáдто дóвгі.*

РОГОТИ́ТЫ незак. Рагатаць. *Хвáтыть ужé роготíti, порá за дíло бráтыся.*

РÓЖА жс. бат. Мальва. *Рóжса разрослася кóло плóта, цвíté мўцно, аж óчи рвэ.*

РОЗБОРОНЯ́ТЫ незак. Разнімаць тых, хто борацца, б’еща. *Дывýсь, коровы бóруцца, розбороняй хучый, коб дэ ны сколоla одна одну.*

РОЗВАЖА́ТЫ незак. Супакойваць. *Сынóк, я буракí бўду полóты на пólі, а ты систрунку розважай. Дывýсь, коб мni ны плáкала.*

РОЗВАЛЫ́ТЫ зак. Моцна парэзаць. *Шкла ны побáчыла, наступыла босóю ногóю, п’яту страшэнно розвалыла, от зробыла себi цáцьку сáмо на копáнне.*

РОЗВÍДНЯТЫ незак. Світаць. *У дорóгу бўдымо выруша́ты, як почнé розвíдняты.*

РОЗВОЛЮХÁТЫСЯ зак. Прачнуща, пачаць рухацца. *Бáло прокíнусь рáнэнъко, шэ у людэй i у окні ны свíтыщца, а я вжэ в пычы вýтоплю. А зárэ пóki встáну, пóki розволюхáюсь, то вжэ сónцэ в нéбо впýраеца.*

РОЗВЭРА аг. Бесталковы чалавек. *От ужэ дэ розвэра!*

РОЗЗЯВРОТ м. Няўважлівы. *Другíм дýткам онó скажы, зразу змытыкують, а муй роззяврот пóki дотўмкае.*

РОЗЛÍЗТЫСЯ зак. Парвацца (звычайна пра абутак). *Нымá шо мni обўты: чóботы зусíм розлíзлыся.*

РОЗМАСТЫ́ТЫ зак. Размазаць. *Трéба булó тобi смáлэц по всюй скíбци розмастыты.*

РОЗМЫЛЬДОВÁТЫ зак. Расказаць. *Я хотíла, коб про гéтэ дíло ныхто ны відав, а ты впráвна дíвчына, хўтко всíм розмыльдовáла.*

РОСКВАСЫ́ТЫ зак. Разбіць твар. *Дэ ты вжэ гéтак нóса росквáсыла?*

РОСПУДЫ́ТЫ зак. Спалохаць. *Шулáк прылéтiв, усiх курéй роспúдыv.*

РОСПЫЛЁВÁТЫ зак. Распілаваць. *Трéба мni гéту дóшчычку роспылёвáты.*

РОССÁПАНЫ прым. Узбуджаны. *Прыбíг до мынé ввэсь россáпаны, пырыляканы, бéто хто за ўiм гнáвся.*

РОССОБАЧАНЫ прым. Разбэшчаны. *Шо то ты на стáрость гéтакі ныстырýманы став, россобáчыўся.*

РОСТЫРКАТЫ зак. Раздаць. *Ныц ны продáв, то порастыркаваў абы-кому, ліпши дохáты прывíз бы.*

РОСХÓДУВАТЫ зак. перан. Забіць, знішчыць. *Залізла лісá в дэур, да і всіх курéй расхóдуvala.*

РОСХРЫСТАНЫ прым. Расшпілены. *Зашиллы куфайку, шо ты гéтакі росхрыстаны.*

РОСШОЛОПА аг. Расцяпа. *Дэ ж ты гéтака росшолóпа взялася на маю голошу.*

РУБЭЛЬ м. Бервяно, якое прыцягвае сена на возе. *Прыйягнý сіно рублём, ато по дорóзі всэ рострасéши.*

РУПЫТЬ незак. Трывожыць, непакоіць. *Я тут сыджу́, а вонó же мынэ рúптыть, шо робóта ны рóбыцица.*

РЫГНÍТЫ незак. Хвалявацца. Кáжуть лю́дзы, шо корóва мýцно вужá боіцца. *Я на свой очы гéтэ побáчыла. У хлів зайніла, а до корóвы ны пудступытыся: рыгніе, аж шкúра трасéцица, а боіцца так, шо готова на сціны лізты.*

РЫЗÁК м. бат. Асака. *Дялка нам попала нывáжна, сіна там ны нарóбыш, бо дóбрый травы ма́ло, одын рызák.*

РЫЗВЫ прым. Хуткі. Бáба Галéна хоч і старая, алэ шэ рýзва, як надўмае, то в Бырэзу цéльты.

РЫЗЫКА ж. Нораў. *А коб колы змóучала, ны настóяла на своёму – так не, рýзыку покáзуе, шо то я – охмыstryня.*

РЫНДЗОВÁТЫ незак. Быць неспакойным. *Кунь молоды ныяк у пострónках ны стойти, усé рынзúе.*

РЫХТЫК прысл. Якраз, іменна. *От вонá рýхтык прыбрáлася робыты на святую ныдільку, бéто дру́гого дня ны бўдэ.*

РЫШЫТЫ зак. Знішчыць. *Булó в бáбы тры дочки, і дьві трéйтю гéтак нынавы́длы, шо надўмалы сыстру́ рышыты.*

РЭВЗА аг. Плакса. *А ты ны будь такая рéвза, бо лю́дзы бўдуть сміятысь.*

РЭМЗÁТЫ незак. Бубнець. *Шо ты там рэмжэши сабí пуд нус, кажы мýцно, коб я чу́ла.*

РЭМЭН м. Шум. *Гéтакі рэмэн зня́ўся в дворы, я вы́бігла з хáты, дўмала, шо наробы́лось, аж воны сміх з дурныцы зложы́лі, да рогóчутъ, аж заходя́цица.*

РЭПАТЫСЯ незак. Трэскацца. *Гарбузы пырыспілы, дэ якіі вжэ й рéптысь почалы.*

РЭПША ж. Жанчына з залішняй вагой. *Моя свойчка і прáведу рéпша, але коб вытé побáчылы, як вонá спрытно по господáрці вправляецица.*

С

САДІЛНЫК *м.* Чалавек, які садзіць бульбу. *Картоплі посадымо хутко: діты прыідуть поможутъ, а я шэ саділныків найняла.*

СÁЖАЛКА *ж.* Сажалка. *Выкопалы сажалку, напустылы рыбы.*

СÁМО *часц.* Якраз. *Я сáмо на порозі стояла, як вун кóло хáты прогнáуся.*

САМОТУ́Ж *прысл.* Без дапамогі цяглавай сілы. *Як коня нымá, то ты самоту́ж поля ны пырыгорэш.*

САМОХУ́ДЬ *прысл.* Сваім ходам. *Пойіхав муй чоловік з братом у Піскі, там нішо ны поділылы, брат занёшыўся, дай погнáўся додому, а муй самоху́дь добыраўся.*

СВЫНЫНЭЦ *м.* Будыніна, у якой гадуюць свіней. *Кнур у свынынцы пудлóгу зорвáв, трéба лáдыты.*

СВЫРБÍТЫ *незак.* Часацца. *А в тыбэ язык свырбíв, чы шо, чогó булó ны змóвчаты?*

СВЭДЭР *м.* Кофта. *От Марыіся свéдра хвáйного у цыганыv купýла.*

СÍДАЛО *н.* Седала. *Кúры шэ на сідалі сядáть, чогó й вам, дыткі, ны полыжáты, нет жэ, позбúруютца з сáмого раночку і товчúтуца вэсь дэнь.*

СÍМНЕ *н.* Насенне. *Няке сімне мўцно пользительнэ.*

СÍНЫ *мн.* Сенцы. *У сінюх гéтак тёмно, шо я насы́лу клямку намáцяла, коб у хáту дэ́ры одчынýты.*

СИРОЖКА *ж.* Завушніца. *Я сіро́жкі зроду ны носы́ла, у мынэ нáвэть вúши ны прокóлоты.*

СКАЛЫТЫСЯ *незак.* Злобна ўсміхацца. *Чогó ты быз дай лáду скáлыши?*

СКАРАЧ *м.* Ручнік. *Прынысы скарача людюм ру́кі вытыра́ты.*

СКАСОВÁТЫ *зак.* Знішчиць. *Улізлы кóзы в горód, то всю капусту скасовáлы.*

СКÍВЫЦЫ *мн.* Сківіцы. *Насміялась, аж сківіцы болять.*

СКМÍТЫТЫ *зак.* Здагадацца. *Ны одра́зу скмітыла шо до чóго.*

СКНÝРА *аг.* Скупы чалавек. *Бáтько муй скнýра був добрый, як ішила замуж, так ныц у прыіданэ ны дав.*

СКОВЫТАТЫ *незак.* Плакаць. *Гóды сковытаты, ліпши подумайло шо тыпэр робыты.*

СКОЛОТЫСЯ *зак.* Пакалечыцца. *Куды́ ты на пло́та порышися, сколотыся хóчэй?*

СКОПЭЦ *м.* Бурт для захоўвання бульбы на зіму. *Мы тýі картоплі, шо з торфяніка прывызлы, на по́лі в скопéц прысыплем, а в скле́пі ныхáй з мінерálkі бўдуть.*

СКОРЛУПА *ж.* Шкарлупа. *Няка скорлупа в курáчых яйцах слабая, онó яйцэ в ру́ку взяв, так і роічáвыца.*

СКРУТЬТЫСЯ зак. Ашалець. *Ой людкі моі, зусім чоловік скрутываєся, човпэ таке, шо й слухаты ны можна.*

СКРЫНЯ жс. Скрынка з крышкой для заховання збожжа. *Старый, ты бачыв, як мыши зірно поточылы? Повысыпай зірно у скрыню, вонá ічыльно закрываєтца, то мыши туды ны долізутъ.*

СКУЛЬ прысл. Адкуль. *Скуль до нас котыня прыбылось?*

СКУПЫНДЯ аг. Скупы чалавек. *Муцно ны сподіваіця на добра заробок, гэтай скупындя коб хоч крышку заплатыў.*

СКУРЧЫТЫСЯ зак. Сагнуцца. *Чого ты скурчыўся, быры сокіру да за роботу, як мань потыпліе.*

СЛІПÁК м. Авадзень. *Коровэй у обід трэба у хлів заганяты, бо у жару ў іх сліпакі зайдаяють.*

СЛОНЭЧНЫК м. Сланечнік. *Слонечнык як поспіе, то на його муцно рабухі нападають.*

СЛОТА аг. Надаедлівы чалавек. *Учыталась як слота, ходімо і ходімо до тюткі, так мусыла іты.*

СЛУН м. Услон. *На слуні ба́ба зайдэ качалком ручнікі качала.*

СЛУЧАЁМ прысл. Выпадкова. *А ты, случаём, ныц ны путаеш? Захо́дь до нас, помыргуем нашчот твогó діла.*

СЛЫПЫНДЯ аг. Той, хто дрэнна бачыць. *От ты же і слыпындя: ножныцы пуд носом лыжатъ, а вонá ны бачыть.*

СЛЭЗЬ м. Селядзец. *Смачны слэзі булы на высіллі, я ў іх онó й намынала.*

СМІТНЫК м. Сметнік. *Выкінь шылупыннэ на смітнык, я туды вжэ голле покідав. Вонó як усё пудсóхнэ, то будэ добра горыты, тогды ѹ пудпáльмо.*

СМОРУД м. Дрэнны чалавек. *Брыгадір няке гэтаке слово на мынэ сказав, шо я ў ны чула такого. Бач, прыдумав, сморуд пранцывы.*

СМУГА ж. Лугавіна. *Коровэй аж за смугу погнáлы.*

СМЫКАТЫСЯ незак. Валащица. *Кулькі гэты куры по дворы будутъ смыкатыся? Зажыны у куратнік і зачыны.*

СМЫКСА ж. Валацуга. *I у кого ты гэтака смыкса уродылася? Додому вонá ны квáпыца, і роботы у ёй нымá, походжае собі хорошэнко.*

СОВГОНУТЫ зак. Укалоць чым-небудзь. *Дывысь, коб дытая ны совгонуло собі у око гэтою палічыною.*

СÓВПАТЫСЯ незак. Ледзьве ісці. *Оставайся вдома, ны ходы за на́мы, ато мы будымо хутко иты, а ты оно шо сёвпаешся.*

СОЛОМАХА жс. Зацірка. *Соломаха на молоці муцно смачна.*

СОЛОМНЯНЫК *м.* Матрас з сенам усярэдзіне. *Соломняныка зробыты лёгко: напхáв сíна у вылыку нáволоку, от тобі й соломнянык – спы, одпочывай.*

СОЛОПЭЙ *аг.* Чалавек, у якога вываливаецца язык з рота. *Подывысь на сыбэ: слынá з рóта тычэ і язык по бороді тылыпáеца – солопэй, да й гóды.*

СОРÓЧКА *ж.* Сподняя бялізна. *Ніколы лю́ды ны гéтак багáто жылы бы зáрэ: у льнянúй сорóчи мынэ замуже oddавáлы, а як я поматырніла, то клынкі у сорóчу вшила, да й до старых літ у юй проходыла.*

СОХОРЫ *мн.* Вілы. *Подáй мні сохоры, воны коло хлівá стоять.*

СПАРАЗÁТЫ *зак.* Ударыць. *Спаразáты паскóм по спыні.*

СПАСКУДЫТЫ *зак.* Сапсаваць рэч, работу. *Я юй гéтаку сподныцу хорóшу купыла, а вонá взяла обчáхала, зробыла корнáту, спаскúдыла одным словом.*

СБОБÓВЧЫТЫ *зак.* Ударыць. *Колком як способчыв, то аж выгнулась.*

СПÓКУЙ *м.* Спакой. *Унуків зáрэ дóма нымá, то мні спóкуй.*

СПОРÓТЫСЯ *зак.* Рана прачнуцца. *Куды ты гéтак рано спорóлося, шэ усi сплять, іды й ты полыжсы.*

СПОТКАТЫ *зак.* Сустрэць. *А когó я можу гéтак рано на дорóзи споткáты?*

СПРОМОГЧЫСЯ *зак.* Пастарацца. *Ну то трéба ужэ няк спромогчыся да спраўвыты высílle, бы лю́ды рóблять, шо ж мы, сыбá гýрыши за всiх?*

СПРÝХОДУ *прысл.* Скраю. *Іды но мні з сіней кóшыка прынысы, вун тут спрýходу стойть.*

СПÚДЫТЫ *зак.* Спалохаць. *От дíты врэдны, спúдылы буснів, гнýздо пустéе осталось.*

СПЭРТЫ *зак.* Украсці. *Я попозбырала грóшэй на чёрны дэнъ, а няка прыблúда спéрла.*

СПЭРТЫСЯ *зак.* Абаперціся. *Спéрлась на паргáн, бо нóгі заболілы, ны здúжала дáлей іты.*

СТРАХОПУД *м.* Пугала. *На горóді страхопуда постáвылы, коб крышку рабухів розогнáты, бо унáдылыся у слонéчнык, то хўтко всé повыдзёвбають.*

СТЫПЫНУТЫ *зак.* Тузануць плячыма ад холаду. *Укусыла яблыко, а вонó гéтаке кіслэ, шо мынэ аж стыпынуло.*

СТЫРЫТЫ *зак.* Украсці. *Стырыты ты конéчно мόжэши, алэ куды ты посли з гéтым кráдяным доброm дівáтысь бўдэш?*

СУДОСЫТЫ незак. Сустракаць. Бάтько сына судосыів у Бырэзі на вокзáлі.

СХÓДЫ мн. Прыступкі. Помáлу ступáй, ны впады́: у нас тут схóды крутыйі.

СЦЁПКА ж. Кладоўка. У склéпі картóплі, мóркву, буракі высыпáлы, а у сцёпци гуркі, капúсту, муку збырыгáлы.

СЦÍКАТЫ незак. Стаць вузкім (пра вопратку). Попráвылась на казéнных харчáх, шо й одéжса не сцíкае.

СЦЯКНУТЫ зак. Траўміраваць. Няк ступыла нылóвко, да гéтак нόгу сцякнула, шо нýма як і ходы́ты.

СЫБÁ НО часц. Хіба, няўжо. Йогó тыпéрыка нымá, сýбá но зáвтра прýйдзе.

СЫЛОМУЦЦЮ прысл. Сілай. Ны хотіў ныяк іты́, сýломуццу застáвыла.

СЫЛЯГА ж. Вярба. Дэ зárэ посадка ростé, то нíколы ныц ны булó, а пысóк був такíй, шо горóды засыпáло. Дай рышылы люды засадыты тэйэ пólэ сýлягою, бо вонá дóbэрэ прýймáеца і ростé хúтко.

СЫРЭДНОЧЫ прысл. Сярод ночы. Хто тобi пўйдэ сырэдночи вкóла давáты?

Т

ТАКЭЕ займ. Такое. Я тобi такéе роскажу!

ТАЛМУДЫ мн. Кнігі. Розложы́ своі талму́ды, да й чытай, я тобi мышáты ны буду.

ТАМЫКА прысл. Там. Тáмыка на хúторы воны́ і жыву́ть.

ТКОЛЭ прысл. На ўсякі выпадак, наўгад. Дай нó я тколé попрéбую.

ТЛУМАК м. Тугадум. Кулькі раз йому́ роскáзвала, алэ як вун тлумáк, то ныц до йогó ны дошлó.

ТОВКÉНЯ ж. кулін. Таўканіца (запечаная мятая адвараная бульба). Дóbэрэ як товкéню в píč постáвыши, то шэ й смáчна пыгárка запычéцца.

ТОРБА ж. Спадарожная сумка. Збыраі, сýну, тóрбу, зáвтра вырушаéм.

ТОРКНУТЫСЯ зак. Тузануцца (конь). Кобыла тóркнулася – я з вóза як бráзнулася.

ТОРОЧЫТЫ незак. Даказваць. Ейі вжэ ныхтó ны слúхае, а вонá свое торóчыть і торóчыть.

ТОРФЯНІКІ мн. Тарфянішча. Гéто нíколы в нас за зéмлю воювáлыся, а зárэ на торфянніках быры́, кулькі твоя душá жылае.

ТРАНТИ мн. Анучы. Нымá у мынé дóbроi одéжсы, одны́ транти.

ТРАСІЛКА ж. Бульбакапалка. Бúдэмо картóплі ны конéм выгóрваты, а трасілкою.

ТРОЙКО ліч. Трое. *Тройкó діточóк у ўіх булó, ужé й чымáлы пудрослы.*

ТРОЙЧÁТКА ж. Выразаная з лазы галіна, якая разыходзіцца на троі галінкі, выкарыстоўвалася для ўпрыгожвання каравая. *На высыльным коровáі мае бўты і тройчатка, і двойчатка, гэта克 зáвшэ робы́лы, коб молодыі у пáры жылыі і діто́к народы́лы.*

ТРОНОК м. Дзяржак. *Дай дру́гі вýлкі, у гэтых тронок тяжкій.*

ТРОШЧЫТЫ незак. Ламаць. *Росходы́вся муй господáр, да як зачáв усэ, шо пуд ру́ку попада́ло, трошчыты.*

ТРУЛЁВА́ТЫ незак. Доўгі час гаварыць адно і тое ж. *Кулькі ты бўдэши мні однé і тэе трулёвáты?*

ТРЫКАВА прым. Не вымаўляе літары “эр”. *Вылы́ка вжэ дівчынка, а тры́кава, почнэ говоры́ты, хлопцы смію́ца.*

ТРЫНДІТЫ незак. экспр. Гаварыць, не думаючы аб змесце. *До робо́ты вун ныя́кі, а от трындіты добрэ у йогó получаеца.*

ТРЫПÁТЫ незак. 1. Гаварыць бязглуздзіцу. *Ны трэба булó абы шо про людэй трывáты, то ны була б выновáта.* 2. Нерваваць. *Гóды мні вжэ нéрвы трывáты.*

ТРЭПНУТЫ зак. Стукнуць, моцна ляснуць. *Розозлýлась я на свого старо́го, да як трэпнула скарачэм.*

ТУДОЮ прысл. У тым напрамку. *Як долы́нкою ішлá, някім страхом мынэ огорну́ло, бульш тудою ны пойдў.*

ТУМКАЛО аг. Чалавек, да якога нешта павольна даходзіць. *Гэтэ тумкало покá дотумкае.*

ТУТЫКА прысл. Тут. *Тутыка ёйі нымáшика.*

ТХНУТЫ зак. Дыхнуць. *У грудях тяжско, ны тхнúты.*

ТЫЛЫПÁТЫСЯ незак. экспр. Жыць як жывеца, перакідацца. *Лыхáя у йогó доля: ны сымні, ны дітэй, тылыпáйіца по світі.*

ТЫЛЭВЫТЫ незак. Неразборліва гаварыць. *Толково кажы́, а то нішо тылэвыйть пуд нус.*

ТЫН м. Паркан. *Прытны кобы́лу кóло тыну.*

ТЫРКАТЫСЯ незак. Бадзяцца. *Тыркалася по людях, то до однóго пудыйдў, то до друго́го, а воны зо мнóю і говорыты ны хóчутъ.*

ТЫРЫБЫТЫСЯ незак. Лезці, караскацца. *На пычы тыплéнько, то хай там собі діты сядя́ть, а юй вылы́куй нымá чогó туды́ тырэбыйтися, хай ліши пудлогі пудмітае.*

ТЫРЭСЯ аг. груб. Не прыстасаваны да жыцця. *Ой, як жэ я ны здогада́лась, от тырэся я тупáя.*

ТЫЧКА ж. Шост з круком на канцы, якім дастаюць вядро са студні. *От Бóжэ ж ты муй, знов выдрó у колодызі втопыла, трэба бігчы по тычку дай доставáты.*

ТЭМБАТЫ незак. Цяжка хадзіць. *Шэ й ны старáя, а ёле тэмбае.*

ТЭМРАВА жс. Цемень. Засыділась я у сусідкі допознá, выйшла на двер, а там тэмрава тákая, шо еле дохáты цэлыла.

ТЭНУТЫ незак. Уцякаць. Сваты прыйіхалы, а дівка з хáты тэнула, злякаáлась чы засарóмелась.

ТЯГЛЫ прым. Працевіты. Кóнык у нас був дóбры: у розóры прýтко ходыів, і тяглый був, його ны трéба булó лозыною пудганяты.

У

У БОРÓЗНЫ прысл. Спосаб пасадкі бульбы. Садыты у борóзны, або у нас шэ кáжутъ “пўд коня”, то гэто так: розóру прогорáв, гною вгрыб, радóчком картóплі покláв, далей плúгом зэмлю прыгорáв.

У ГРАДÚСЫ прысл. Спосаб арання. Як поль ны́зке, то ліпши садыты у градусы – мениш картóплі вымокáютъ.

У КОПÍЙКУ прысл. Дорага. Мні твоя вучóба у копíйку влытіла, так шо, мой дорожéнька, ны дуры мні головы, кончай свой акадэмii, а там побáчымо, як далій жыты.

У СПРАТÍ прысл. Схавана. Стыпáн, чогó у тыбэ ввесь струмэнт по дворы валяеца, у дóбраго господара і ржáва пудкова у спратi лыжыть.

УВАЛКОВÁТЫ зак. Многа з'есцi. То ды́во, шо ты ны голóдна, гэтакий кусыскo сáла увалковáла.

УГОРЫ прысл. Уверсе. Шо ты знýзу копéшкаеся, угоры шукáй.

УГРАЗТЫ зак. Завязнуць. Корóва у мóлю так угрáзла, шо й гуртому вытягты ны моглы.

УГРЫБАТЫ незак. Заграбаць у баразну ўгнаенне пад пасадку бульбы. Бабы картóплі сáдяты, а мужчынам робóта дру́га – гнуй угрыбаты.

УДÓМА прысл. У хаце, дома. Удо́ма господár чы дэ пойіхав?

УДУШЫТЫСЯ зак. Спацець. Мні надгúрши сiно на вышкáх топтáты, як удúшысся ввесь, то рубáшка до тiла лыпнэ.

УЁНДА аг. Прыйдзіра. Нáшуй начáльныцы ны догодыіш, нáйдэ до чогó прыдрáтыся, гэтака вжэ уёнда.

УЖЫШЧЭ н. Доўгая вяроўка. Мо у тыбэ ужы́шчэ ёсцiка, бо я тыпéрыка корóву у колéйку ны погнáв, то трéба ёй i в лужску прыпнүты.

УЗÁВТРА прысл. Заўтра. Ну то дóбрэ, пойдú я зáрыска дохáты, а узáвтра шэ прыйдú.

УКЛАСТЫ зак. З'есцi. Уклáла цíлу пытэльню шквáрок, бы за плéчы кýнула.

УКОТЫТЫСЯ зак. Легчы. Прáвду кáжутъ: “Хто спыть, той ны грыши́тъ”. Алé ж ты чогó сырýд білого дня у лўжсок укоты́лась?

УМЛІТЫ зак. Страціць свядомасць. Бало пуйдэши на вэчоркі. У маленьку хату як наб'еца людэй, ны продыхнуты, умліты можна. Ліши, як танцы на вуліцы, да пуд гармошку, о дэ хороство.

УМОЛОТЫ зак. З'есці многа. Мэнтом крышаны умолоў.

УМЭНТІТЫ зак. экспр. Умомант з'есці. Я цільй чыгун картоплів наварыла, колы вытэ вспілы всэ умэнтіты?

УНУРЫТЫСЯ зак. Задумацца. Ужэ ны пэрышай дэнь вун до мынэ ны отзываецца, унурывся і мовчыть.

УОДНОСТАЛЬ прысл. У адно. Засунь мні нытку у голку, алэ концы ны завяззуй, хай уодносталь бўдэ.

УПАРТЫ прым. Настойлівы. А якій же ж упáртый, настырный, от коб усé так булó, як вун хóчэ.

УПОВЫВАТЬ незак. Спавіаць. Трэба дытя дóбрэ уповывáты, коб поспáло, атó рúчкі выйме і самé сыбэ бўдышть.

УПОДОБАТЬСЯ зак. Спадабацца. Уподоба́ла твоя коро́ва моё бурачынне, онó з пáшы йдэ, то й убыжыть на муй загу́н.

УПОРÓТЫ незак. Сілком даць што-небудзь. Ныц ны хотіла браты, а вонá такі ж упорóла хоч куши картоплів.

УПРАВНЫ прым. Упарты. Алé же і впраўна, ныкóго ны слухае, усé коб по ёйі булó.

УПРАВЫТЫСЯ зак. Завяршыць клопат па гаспадарцы. Вытэ ідітэ на родыны быз мынэ, а я прыйду пузній, як упраўлюсь, бо мні шэ трэба й корóву здойіты, і свыньюм повлывáты.

УПРЫТЫ зак. Упацець. Вонá мýцно сылылась навучытись пысáты, а ныц ны выхόдышть, упрыла вся, розчырвонілася, кінула рúчку да й кáжэ: “А я зáвшэ шчытала, шо тыйі гульмяі, шо за столом сидять і пышуть, аж тыпэрыка бáчу, якая гэта робота лыхáя”.

УПЭРОД прысл. Спачатку. Ты мні впэрод розкажы, для чого робыты, а потом покажэши, як робыты.

УРОБЫТЫ зак. Наслаць чары. Люды казáлы, шо гэта бáба знала чёрну мágию і, на кого злая булá, тому вробляла.

УРОКІ мн. Сурокі. Дытя покá ны хрышchanэ, на люды вэльмы ны вынось, коб уро́кі ны напáлы.

УСКЛАД прысл. Способ арання ў адзін заён, пры якім пасярэдзіне атрымліваецца разора. Трэба пólэ горáты всклáд, послі бороновáты зручній бўдэ.

УСМАГНУТЫ зак. Добра запячыся. Товкéня в пычы дóбрэ всмáгла.

ЎСЦЕ н. Жарало ў печы. Дровáмы сырýмы пíч ростопыла, то всэ ўсце закоптыла.

УСЦЮЛКА ж. Вусцілка ў абутку. Положы́ усциюлкі у чырыва́кі, то будэ тыплій у ногі.

УТОРОПЫТЫСЯ зак. Утаропіцца. Як уторопыцца на мынэ свойімы очыма, то аж мурашкі по тіловы пуйдуть.

УТРАВЫТЫСЯ зак Унадзіцца. Утравылыша Надіны гусы у муй город – спасу нымашыка.

УТРОЕНЫНУ прысл. Способ пасадкі бульбы. Хто садыть кортоплі всклад, хто – вградусы, а мы – завишэ втроеныну.

УТЫРЫБЫТЫСЯ зак. Улегчыся. Гоні күшку з лужска, бач яка, утырыбылася тут бы спраўжня господыня.

УХАНДОХАТЫ зак. экспр. Знішчыць, сапсаваць. Шено буў нёвынъкій ровэр, а зарэ нымá як іхаты, і колі вытэ ўспілы його ухандохаты.

УХУТЧЫНА ж. Наваселле. У нёвуй хаті вжэ всэ пороблянэ, наўэть пудлогі покрасылы, у скорому часі будымо ўхутчыну робыты.

УЧАДІТЫ зак. Учадзець. Як рано комына закрыйэш, то вчадіты можэши.

УЧВЭРЫТЫ зак. Нешта натварыць. Вун зайдзішэ дэ шо як учвэрить, то хоч стуй, хоч падай.

УЧЫПКІ мн. Вяроўка для падвешвання калыскі. Подойшай учыпкі ў колюбілі, бо нызручно дытая колыхаты.

УЯДА ж. Прыйдзіра. Як будэши на людэй гэтак кідатысь да чыплятысь, бы тая ўяды, то, помыні мое слово, доўго ны ўробышися.

Ф

ФАЛЬБОНЫ мн. Аборкі. Комызэлька хвайна з фальбонамы.

ФАНАБЭРЫ мн. Пыха, ганарлівасць. Ны показуй мні свой фанабэрый, тут і быз тыбэ е кому нервы мотаты.

ФАТЫГА ж. Фасон, манера. Губы накрасыла, патюркі на шую почыпала, от фатыга якая.

ФІРАНКА ж. Занавеска. Хороши фіранкі на окнах вісять.

ФОРСУЛЯ ж. Модніца. Моя форсулія готова пырыд юстром увесь дэнь крутытысь.

ФРЭНЧ м. Пінжак. Одінь діду свога фрэнча, ато будэ лыжаты у скрыні, покá муль ны поб'е.

ФЫРКНУТЫ зак. Разлавацца. Шо то за діты. Дівчына ныц ны слухаецца матыра. Онó шо ны по йэі – фыркнула і з хаты подалась.

Х

ХАЛЯВА ж. груб. Дарэмшчына. На халяву і ўксус солодкій.

ХАМІЛЬ прысл. Паціху, хаваючыся. Тут, бач, як дойшлó діло до розбрóрок, то вунь хаміль-хаміль і знік.

ХВÁЙНЫ прым. Прыгожы, добры. Як усэ порóбыши, бўдэши хвáйна дівчынка, а я тобi за гэ́тэ коснычка куплю.

ХВОІНА зб. ж. Хваёвы лес. На Дво́рышчах хвоіна гэ́так пудняла́ся за одын рук, тых грудків, дэ ніколы сіно косылы, тыпэр ны познаеши.

ХЛЯПАТЫ незак. Моцна стукаць. І ны трéба мнi тут двырýма хляпаты.

ХÓДНИК м. Палавік. Ніколы хóднікі сáмы тка́лы, кулькі робóты булó коло iх, а зárэ лыжáть, ныкóму ны трéбны.

ХОЛОДЫНА ж. кулін. Халоднае. На Кóляды я зáвшэ холодыну вару́.

ХОРОШЭ прысл. 1. Чыста. Я шéно попрыбыра́ла, бач, як у хатi хорошэ. 2. Прыгожа. Як чоловíк хорошэ вбрáны, то любо подывытися.

ХРАПАТЫ прым. Шыракатвары. У гэтого чоловíка твар мілэнькі, а той храпаты і голова вылыка, бы у коня.

ХРАСТОК м. Паастак. Скопцá на зýму мўцно вкры́лы, да й на выснi всi картоплi похрасты́лыся.

ХУКАТЫ незак. Саграваць дыханнем. Зайилы́ шпары́ у ру́кi, ху́кала, тэрла – а ны ныц.

ХУРА ж. Фурманка. Сíна на вуз склáлы цíлу ху́ру, трéба рублём прытягты, коб ны поростра́салось.

ХУЧЫЙ прысл. Хутчэй. Хучый ідý сюды, нíшио скажу́.

ХЭНС м. Натхненне. Ныц робýты ны хóчу, жду, пóкi хéнс нападэ.

Ц

ЦІКОВАТЫ незак. Пільнаваць. Бáчыка, якáя цíтра, оно й цíкуе, коб я з хáты пошлá, одра́зу нáку шкóду вчвэрить.

ЦІТРА ж. груб. Нахабная, дасціпная жанчына. Онó у хáту увыйшила, очýма так і стрыжэ, усэ вы́бачыла, бо дóбра цíтра, од ёйi ныц ны захаваеши.

ЦЫПЫЛÍТЫ незак. Дрыжаць ад холаду. Ідý у хáту, чогó ты бўдэши на дворы цыпиліты.

ЦЭБЭР м. Цэбар. Кунь вы́пыў цíлыи цéбэр воды́.

ЦЭЛЫТЫ незак. Трапіць. Мáла додому иты, алэ цэлыла до кумы́.

ЦЮКОР м. Цукар. Ты у компóт гётулькі цюокру насы́пала, шо аж язы́к до лóжскі лýпнэ.

Ч

ЧАВАЛГÁТЫ незак. Цяжка ісці. Мусыть стáрость й мынэ нагабáла: нóгi ны нóсять, чавалгáю оно шо.

ЧАВЫТЫ незак. Душыць, выціскваць. Назбыра́ла яблык, повызú до дядька, вун з іх бўдэ сок чавы́ты.

ЧАЛЫТЫ незак. Надакучаць. Стыхны, тірпення ны хватáе на тыбэ – усю дорогоу чалыть і чалыть.

ЧАСНЫК м. Часнок. Часнык на зыму трэба садыты, вун тогды крыпчышы.

ЧАСНЭЙКО н. Узвіжанне. На часнэйко у нас у цэркві ны бўдэ праўвытысь.

ЧАХЛЫТЫ незак. Выпрошваць. Гóды тобі ўжэ чахлыты, огідло слухаты.

ЧВАЛОМ прысл. Галопам. Ганныны діты як колейку пасвылы, да довговато забарылышы, то вэчором коровэй чвáлом гналы.

ЧВЭРЫТЫ незак. Рабіць або казаць нешта непрыстойнае. Коб выйтэ онó почўлы, шо ужэ вонá чвэрыла, ганыла всіх, доганяла шэ за тэе, што пры Польшчы булó.

ЧÓБОТЫ мн. Боты. Чóботы, чóботы вы мойі, наробылы клóпоту вытэ мні.

ЧОВПТЫ незак. Расказваць абы-што. Ты ны слухай, шо вун човпэ, от я тобі побаю.

ЧОГО прысл. Чаму. Чогó ты ёнчыш?

ЧУБЫ мн. Упрыгожванне з кветак у выглядзе вянка да вэлюма. Я як замуж ішлá, то мні до вэлёна чубы робылы, а туд йогó шэ й выночок з барвінку впліталы.

ЧУПЛЯК м. Яйка, з якога не вылупілася кураня. Пырыжываю, шо звыдуцца у мынэ кўры: кулькі квоктүх на яйца ны посажу – одны чуплякі.

ЧУПРЫНА ж. Густыя валасы. Зárэ за чупрыну як ухвачу, то ты у мынэ побачыши, як огрызатысь.

ЧЫМАЛО прысл. Пэўны час, доўга. Чогó ты кáжэши, шо воны шéно зыйшилыш? Воны чымáло ужэ разом жывутъ.

ЧЫМАЛЫ прым. Рослы, не малы. Хлóпец у ёі вжэ чымáлы, мо дэ й у школу вжэ хóдить.

ЧЫПÍРКА ж. Славольніца, гарэза. А коб хоч крохі посыділа, крутыцца бы юлá, кругом долізэ гэта чыпíрка малая.

ЧЫПРЫТЫСЯ незак. Узбірацца ўверх па чым-небудзь. Ну й кудá ты гэто чыпрышися, шэ дэ брásнэшися?

ЧЫПЛЯТЫСЯ незак. Прывастаць. Ны трэба булó до йогó чыплятысь, то й ны получыів бы.

ЧЫПУРЫТЫСЯ незак. Прывесацца, прыгожа апранацца. Кулькі роботы, а вонá й і ны толкуе, начыпурялась і подаилась на гулькі.

ЧЫПЫЛЫТЫ незак. Ледзь-ледзь тримацца. Зусім мой дід ослáб, онó шо душá у тілі чыпилыть.

ЧЫРЫЗ ЛАД прысл. Празмерна. Ну ты ужэ чырыз лад розышилáся: за онúчу зробыла бўчу.

ЧЫРЫНÓК *м.* Дзяржак. Запыклáсь зымля́ у нас на горóді, нымá як копáты, я ужэ другóго чырынкá на лопáті зламáв.

ЧЫРЫНЬ *жс.* Чарэння ў печы. Накрышыла яблык на бляху, постáвыла на чырынь, ныхáй сохнуть.

Ш

ШАЛАПÚТА *жс.* Распусная жанчына. *Ны повызло мойóму внúковы з жу́нкою – шалапúта нýка попáлася.*

ШАЛЁВÁТЫ *незак.* Абіаць хату шалёўкай. *Хáту з вúлыцы трéбо шалёвáты.*

ШАЛЁХНУТЫ *зак.* З размаху выліць. *Ішлá до сýна, а нывíстка з порóга помýї як шалёхнула, добрэ, шо я адскочыты вспíла, а тó б облылá.*

ШАЛЯНÝВКА *жс.* Квяцістая хустка. *А шо тыпэрыка за свято, шо ты у шалянýвci?*

ШÁНУТЫ *зак.* Упасці, зваліща. *Сыдымó ў хáті, аж чўем, нíши на дворы шáнуло, выbíглы, ды́вымось, а гэто тóполь упáв. Ны вíтру, ны тобі шio – з доброго ды́ва.*

ШÁРКАТЫ *незак.* Ісці, не падымаючи ног. *Бáтько муй старý, хвóры, ёле по хáті ногáмы шárкае.*

ШÁСТАТЫ *незак.* Хадзіць з пэўнымі намерамі. *Шо гэтой óгер тут шáстае, мусыть, вынюхуе нíичо.*

ШÁХВОРОСТ *аг.* Чалавек, які не шануе адзення, абутку. *Шо ты у мынэ за шáхворт уроды́вся, ныякіх чырывы́ків на тыбэ ны напасéшся, шéно купы́лі нóвыныкі, ужэ порвáв.*

ШВЫДКОВÁТЫ *прысл.* Хутка ісці. *Сусíда зустрыла на вúлыцы, да ѹ пытáю: “Куды ты гэ́так швыдкúеш?”*

ШВЫРГНÚТЫ *зак.* Кінуць. *Чогó ты кожухá на лáву швыргнúла? Повíсь у сínюх на гвóздык.*

ШВЫРДЫКАТЫ *незак.* Невыразна размаўляць. *Ты ужэ вылýкы хлóпчык, а швырдыкаеш, бы малý.*

ШВЫРЧÝТЫ *незак.* Шкварчыць. *Сáло на пытэльні швырчýть.*

ШКАМАТКІ *мн.* Кавалачкі. *Зárэ я ўсi твоi ўбóры на шкамáткі порозрываю.*

ШКАРАНДА *аг.* Чалавек, які ходзіць, не падымаючи ног. *Вонá з малéi шкаранда, кулькі ны йдэ, то на рýвнуй дорóзі зачéпыца.*

ШКВÁРКА *жс.* Скварка. Як робóту зробытэ, то бўдэ вам і чárка, і шквárка.

ШКОРОЛЮСЦЬ *жс.* Шкарлупіна. *Нíши у гныздí яйца побráло, однá шкоролюсць лыжýть.*

ШКРАБАТЫ *незак.* Скрэбці. *Мýши пуд пудлóгою всю нуч шкрабалы.*

ШЛЁПАТЫ незак. Хадзіць, тупаючы нагамі. *Ны трэба босымі ногамы по холоднуй пудлозі шлёпаты.*

ШЛЯТЬСЯ незак. Хадзіць без мэты. *Шляюца тут усякі, а ты дывысь, коб дэ шо ны пропало.*

ШМАРОВАТЫ незак. Хадзіць, штосьці шукаючы. *Прыишов на чужы двер і шмаруе, бы у сыве дома.*

ШМАРОВЫДЛО н. Мазь для калёс. *Запэцява нагавіцы у шмаровыдло, тыпэр яхоч выкідаі, нычым ны одмыеш.*

ШМОРГАТЫ¹ незак. Хлюпаць носам. *Накрычала на дітэй, то оно рывуть, носамы шмургають.*

ШМОРГАТЫ² незак. Сцягваць ягады са сцяблам (звычайна прачарніцы). *Як пуйдэши у ліс, то быры гэту штуку, ёю добрэ ягоды шмургаты.*

ШМУЙЛО н. Неахайны чалавек. *Гэтэ шмуйло мо дэ ныкóлы й ны вмываеца.*

ШМЭНДАТЫ незак. Хадзіць без справы. *Людкі давно сплять, оно муй волоцю́га шэ нідэ шмэндае.*

ШНОБЭЛЬ м. груб. Нос. *Вун шэ дрэжныца, шо у мынэ нус як у кáчки, хай на свогó шнобэля подывица.*

ШО злуч. Што. *Шо голова, то розум.*

ШОБОВСНУТЫ зак. Упасці ў ваду. *Бэрэг у каналі кóвзкій. Я онó стáла на край, да як шобовснула у бóду.*

ШОЛОТА м. Чалавек, які расказвае абы-што. *Когó ты слухаеш? Вун тобі кáзок напрыдумляе, знаю йогó, добра шолота.*

ШПÁРЫ мн. Задубелья руки. *Полоскала одэжу у холоднуй воді, то аж шпáры у руکі зайшли.*

ШПОРТАТЫ незак. Варушыца, рухацца павольна. *Стара я стáла, тáжко і поворушыться, алэ ж трэба покрыши шпортатыся.*

ШПУРГНУТЫ зак. Кінуць адзенне. *Прыишлá з двора, каптánчыка штургнула на лáву, нымá, коб повісыла.*

ШТАНДЭР н. Назва гульні. Зáрэ діты й грáтыся ны вміютъ. *Мы ніколы то у штандэра, то у чýжыка гулялы, онó коб з дому вырваться – хутко найдэмо собі забáву.*

ШТЫРХНУТЫ зак. Штурхнуць. *Сусідка мынэ пуд бук штырхнула, пудмóргуе.*

ШТЭГАТЫ незак. Кульгаць. *А ты відэши, як тáжко мní хвóрымы ногамы штэгаты?*

ШУЛЯК м. Ястреб. *Я побáчыши, шо шуляк над подвóрком лéтае, пылнúй курéй, ато вхвáтысь, шо й ны зоглэдышися.*

ШУПЛЯГА ж. Шуфляда. *Прыишлá додому, аж бáчу: усі шуплягі у шкапі поодзыляплюваны. Хто ж гэто нышпорыв?*

ШУРОВÁТЫ незак. экспр. Ісці хутка. *Шэно до школы пошоў, аж бáчу: по малу́й годыні вжэ дохáты шурúе.*

ШУРПÁТЫ прым. Неабцясаны. Насады новога тронкá на лопáту, бо стáры шурпáты, я собí у долóнь спы́цу загна́ла.

ШЧО зайд. Што. *А ичо, обобы́ла нóса? Я ж тобí казáла, ны ходы́, бо ны бўдэ дíла.*

ШЫМРЫТЫ незак. Шумець забаўляючыся. *Кулькі вытэ бўдымтэ шымрýты, порá вам ужэ дíлом зайнýтысь.*

ШЫМЭЛЬ м. 1. Шашаль. *Шымэль поточы́в усі доскі ў пудло́зи.* 2. перан. Хітры, пранырлівы чалавек. *Гэтой шымэль усэ однэ выкрутыцица, куды́ б вун ны попáв.*

ШЫНКОВÁТЫ незак. Крышыць капусту. *Мáня, дай мні шатковны́цу, я бўду капусту шынковáты.*

ШЫПУЛЛÉ мн. Ігліца. У поса́ці шыпулля набрálы, бўдымо у склéпі покóта укрывáты, бо тэю зымою морóз як уліз, то всі картóплі помэрзлы.

ШЫХОВÁТЫСЯ незак. Рыхтавацца да якой-небудзъ падзеі. *Бач, сусíды до высíля як шыху́юцица, вжэ і пло́та новога постáвылы, і хáту обшалёвáлы.*

ШЭЛЬМА аг. груб. Махляр, прайдзісвет. *Дэ ты, шэльма, волочýлась?*

ШЭМЫНУТЫ зак. Кінуць, моцна тузануўшы. *Як шэмынуув з усéй сýлы, то вонá і на ногáх ны встóяла.*

ШЭНО часц. Толькі што. *Лю́ды давно позбыра́лысь, а ты шéно йдэи.*

Ю

ЮСТРО н. Люстэрка. *Бач, якейэ хвáйнэ юстро з мазурáмы*

ЮШКА ж. кулін. Булён. *Моя́ ба́ба вары́ла юшку з кіслыйі капусты і сушиóных ёрышків.*

Я

ЯГУДНЫК м. Чарнічнік. *Мо дэ час ходы́лы по лісі, пóкі на ягуднык натрапылы.*

ЯК МАНЬ прысл. Вельмі хутка. *Як мань зробы́лося, я й ны зоглéділася.*

ЯЛОЗЫТЫ незак. Мусоліць. *Шо ты тут ялозыши всэ, йіж ужэ.*

ЯЛЫНА ж. Стары яловы лес. *Дід иш пры Польшчы хліва з ялыны пострóів, то й тыпér стоіть.*

ЯСЛА мн. Дзёсна. *У дытýта ясла чырвоны, мусыть, бўдуть зубы лíзты.*

УСТОЙЛІВЫЯ ВЫРАЗЫ

Бойіцца як чорт ладана.
 Буг ны одну пару лаптей подрав, пока такую пару пудобрав.
 Будэ й на кропыву мороз.
 Будэ час, будэ і квас, ны всэ зараз.
 Бырыжоного і Буг бырыжэ.
 Валыть быз сорому на кажну сторону.
 Варыла, ны варыла, абы добрэ говорыла.
 Всякі про праўду трубыть, да ны всякі ейі любыть.
 Выдно пана по холявах.
 Высокі до нэба, а дурны як трэба.
 Вышчыть, як порося в плоті.
 Горбатого могіла справыть.
 Гразь ны сало – як у воду, так і отстало.
 Гультяёвы завшэ свято.
 Два Юр’йі – ободва дурні: одын холодны, а другі голодны.
 Дваццэты тры, то замуж пры, а як дваццэть п’ять, то у запычку сядь.
 До поры збан воду носыть.
 Добры чоловік і собаку ны дражныть.
 Дочки вывыдуть з сорочкі.
 Дывыцца як кут на сало.
 Дэ мяякко стэлють, там твэрдо спаты.
 Дэ прыбыток чують, там помогалы ночують.
 Дэ робота, там густо, дэ лынота, там пусто.
 Дэ шысть нянёк, там дытя быз носа.
 Дэсэть раз мір – і то ны вір.
 Жыныся, коб дурні ны звылыся.
 З добрым пудходом і кут горчицу йісць.
 За дурною головою нымам ногам спокою.
 За колом, як за паном.
 За онучу зроблять бучу.
 За сто робот бырэцца, а ны одна ны вдаецца.
 Зарэ зробыш, потом як найдэш.
 Зух протів мух, а протів зуха і сама муха.
 І рыбы ны хóчу, і хвоста ны мóчу.
 Коб задній разум да напырод.
 Коб твоі кляты да тобі у п’яты.
 Коб усё ровно, то лязылы б проз окно, а то проз двэры ходять.
 Колкá вбыры, і той будэ хорошчы.
 Колы чоловік топыцца, то й за брытуву ухопыцца.

Лахі пуд пахі, да й ходу.
 Лыстом стэлыцца, а укусыты цэлыцца.
 Любы, як душу, трасы, як грушу.
 Малыйі діты йідять хліб, а вылыкы – сэрцэ.
 Малыйі діты ны дають спаты, а вылыкы ны дають жыты.
 Мовчы, а то почнуть товчы.
 Мостыцца, як курыца на сідало.
 Мужык і жунка одного готунку.
 Мутыть як шые.
 На вовка помовка, а рыбу ліса з'йила.
 На Громныцы півень нап'ецца водыцы.
 На дэнь галды – на вік біды.
 На його дэ сядэш, там і злізэш.
 На кого люды, на того і Мыкітка.
 На того вына, кого вдома ныма.
 На чылім возку сыджу, тому йі пісіньку пою.
 Навуку за плычамы ны носять.
 Нашо мні думаты, ныхай кунь думае, у ёго голова бульша.
 Новэ сытычко на колочку вісьть.
 Ны в тым діло, шо кобыла біла, а в тым, шо воза ны тягнэ.
 Ны голова, а Дом Советов.
 Ны кожныі хворы, хто стогнэ.
 Ны мала баба клопоту, то купыла порося.
 Ны найівся, то й ны налыжысця.
 Ны плюй у колодэзь, прыдэцца напытись.
 Ны полюбыш брудно, то й начысто трудно.
 Ны родысь красна, а родысь шчасна.
 Ны руш нычого, ны буйся ныкого.
 Ны сіло, ны ўпало – дай коту сало.
 Ны собі, ны людям.
 Ныма ладу, да й ны будэ складу.
 Обідав, да жывут ны відав.
 Обое рабое.
 Одклад ны йдэ у лад.
 Пнэцца, як жаба на купыну.
 По ім і у ступі товкачом ны попадэш.
 Прыйдэ Ілля, наробыть гнылля.
 Прыйдэ коза до воза.
 Прышов ны званый, утыкай драный.
 Пырыд собою кінэш – за собою найдэш.
 Пытгае лютый, чы добрэ ты обутый.

Рука руку мые.
 Своя рубашка ныкому ны тяжка.
 Смачны жабі горыхі, да зубыв ныма.
 Спала, як у мэд упала.
 Сыдыть тыхо, а думае лыхо.
 Трышчы ны трышчы – вжэ пройшли Водохрышчы.
 У гультяя рукі ны болять.
 У гурті і нышчымна каша смачна.
 У кожныі Малашкі свойі замашкі.
 У чужым роті і зубыв бульш.
 Удалося сліпуй курыцы зырнятко найты, то всэ сыло знае.
 Узяўся за гуж, ны кажы, шо ны дуж.
 Узялася за діло, як вош за тіло.
 Умырла ны од роботы, а од сухоты.
 Усэ знай, да ны всэ бай.
 Ходыть тыхэнъко, а думае лыхэнъко.
 Хоч ны в'іжно, да вліжно.
 Хочэш знаты, шо дома робыцца, у людэй спытай.
 Хто зівае, той воду хлібае.
 Хто мынэ спомынэ, того кій ны мынэ.
 Хто рано встав, тому і тапочки.
 Хто рано встае, тому і Буг дае.
 Хто спыть, той ны грышыть.
 Хто у лісы на злодій, той дома ны господар.
 Цяцьцка-цяцька, да й у карман.
 Шо вб'еш, то віддэш.
 Шо голова, то й розум.
 Як дбаеш, так і маеш.
 Як ны маеш дочки, то й ны маеш куточка.
 Як прыдуть Громныцы – скыдай руковиць.
 Як ты людям, так і люды тобі.
 Якэе шло, такэе й здыбало.
 Завэрнуты пуд корыто ‘заткнуць за пояс’.
 Зыйты з очэй ‘знікнуць’.
 Ны дав гонобу ‘не зганьбиў’.
 Ны обольты ‘не спрыяць’.
 Поставыты очы ‘вылупіць вочы’.
 Потішыты діда ‘моцна наесціся’.
 Розум ны зачэпты ‘мала разуму’.
 Сонцэ впыраецца ‘позна’.
 Ціпы в'язаты ‘чапляцца’.

УСТОЙЛІВЫЯ ПАРАЎНАННІ

Знешні выгляд:

Одіўся як тóе пúгало; стойть як ополóканы; кільвáіцца як тáя кáчка; нус як бовт; головá як рáшка; ногі як спíчкі; вýлупыv óбы як колёса; йдэ як на ходулях; хорóши як йáйцé вылыкóднэ; ідэ як стрéпаны; здоровéцькі як той дуб; зачыса́лась як заглымéзда; пудстрýглась як Нáяд Кэсáрова; ой ты пэлё Цёдовэ; росфуфырылась як пánі Дэмська; хорóша як квítка; пудхóдыта як свыні бéдрыкі; зробыўся як празúк; выробыўся як той кабáн; блышчы́ть як лынóк; зробыўся як кочыргá; ідэ як на ходулях, як вылкáмы скíданый; кут за нуч з'ісць.

Псíхалагічныя і разумовыя дзеянні чалавека:

Дурны як сáло быз хлíба; мовчы́ш як бомс; ныц ны знае як тáя довбéшка; бурчы́ш як бúркало; язы́к як помы́ло; мнéцца як тóе мняло.

Паводзіны, рух, дзеянні чалавека:

Стойть як стовб; рóбыть як тóе шпóртало; стойть як ошолóп; росходыўся як гарáчы самовáр; скáчэ як той козёл; задаéцца як свынá на выроўці; істъ як ны своім рóтом; лáшчицца як тáя кíцінька; выліз як вош на лоб; сыдýть як ополóканы; шчавыv у гармошку; гónыцца як шалёны; стойть як спúтаны; крúтыцца як тáя крúчка; вышчýть як свынá у плóті; сыдýть як тáя рéпша; розвышчáвся як бáба на базáры; розсíвся як на вісíллі; говоры́ш як пúто; выбырае́цца як молодáя до вынцá; наíвся як на Вылыкдэнь; стойть як укóпаны; ідэ як ны своімы ногáмы; розлігся як тóе порожылле.

Пра хваробу чалавека:

Звязáло плéчы; опáла на ногі; хропосты́ть у грудяx; потрошчýлы рéбра; завалы́ло горло; повпадáлы мóрды; скруты́ло в'язы; сцякнúла шýю; заклáло грúды; нíшо у клúбах; шкúра горы́ть; натхá напáла; пычáйка пычé; заклýклы рúкі; нúдыть, пáлец правцóм; лёкотúха; шúхля трасé; пыкае; выкрúчвае ногі; ногу навры́тыла; выбылась зо сну; скýвыцы повыло; зня́лышся зúбы; онó шо зяпае; хóлодом трасé; падúшча хворóба; трышчýть головá; высолопыv язы́ка; йість у нóсі; улізло у спы́ну; затягло бíльма; пычутъ долонí; валкúе сéрцэ; потéрплы ногі; вліз курч у ногі; свырбýть головá; оборвáло губы; забыло дух; ячmінь на óковы; трышчáть лыткí; звыло скýвыцы; болýть сырéдына; зныслó пазюра; погráблы рúкі; чыхавы́ща взялáся.

ЗМЕСТ

Прадмова	3
Лексічны слоўнік.....	6
Устойлівыя выразы	57
Устойлівыя параўнанні	60